

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Ingeborg Johanne Barth

Mastergradsoppgave

-Innledning til artikkel-

Hvordan opplever profesjonelle og barn
familieråd i høykonflikt og voldssaker?

How do professionals and children experience the use of Family Group Conference
where there is a high level of conflict and domestic violence involved?

Master i sosialfaglig arbeid med barn og unge, MASBU

2016-2020

Forord:

Barnevernfeltet har ulike dilemmaer som vektas mellom barnets beste og beskyttelse. Samtidig skal det være minst mulig inngripen i familiene der undersøkelser gjennomføres og eventuelle tiltak tilbys. Hva som er barnets beste er en dynamisk verdi-diskusjon, og pendelen svinger forsiktig frem og tilbake. Ulike politiske føringer presser på at det skal være større grad av beskyttelse for barn og motsatt, føringer som løfter barnets rettigheter og likeverd frem. Barnevernfeltet må til enhver tid forholde seg til lovverket parallelt som diskusjonene om beste praksis foregår globalt, lokalt, i presse og ikke minst i barnevernfeltet selv. Det er trender innen tiltak i barnevern, og det er trender innen hva som til enhver tid skal vurderes som barnets beste. Jeg er opptatt av at feltet selv må tørre å tydeliggjøre hva vi gjør og hvorfor. Vi må også dokumentere godt, samt faglig belyse dilemmaene vi til enhver tid står i, for å skape større gjennomsiktighet. Det er mange ulike meninger om hvordan norsk barnevern skal, eller ikke skal arbeide inn mot familier og barn. Mitt mastergradsprosjekt skal *ikke* vekte for eller imot norsk barnevern. Den er gitt som et premiss og med et mandat som staten Norge har vedtatt å gi barneverntjenestene. Jeg er stolt av yrket mitt som barnevernspedagog og tar yrkesstoltheten min med meg inn i mastergradsprosjektet.

Familieråd har vært brukt som tiltak i familievern og barnevern i en årrekke. Det er nytt i Norge å bruke modellen i saker som omhandler høykonflikt og vold. Prosjektet til Bufetat har gitt positive resultater, og det utvides i 2020 til flere kommuner som innlemmes i prosjektet. Gjennom undersøkelsen ønsker jeg å belyse tematikken som omhandler ivaretagelse av barns medvirkning og dilemmaer rundt hva som står på spill. Jeg mener det er viktig å lytte til barn, men innser at det er krevende å vekte beskyttelse og medvirkning. Derfor er det viktig å lytte til profesjonelle og barn for å få mer innsikt i deres opplevelser fra praksisen. Kanskje kan det bidra med mer innsikt i hvordan man kan øke barns medvirkning.

Min prosess:

Jeg har studert deltid ved siden av full jobb som familieveileder i barneverntjenesten. Jeg bestemte meg tidlig for hva jeg ville forske på, og på akademisk skrivekurs ytret jeg ønske som eneste student, å skrive artikkel som mastergrad. Det er få barnevernsarbeidere som skriver fra fagfeltet, og jeg har alltid ønsket å gjøre det. Jeg er stolt av yrket mitt og arbeidet jeg gjør med barn og familier. Masterstudiet har skapt en utenfra-forståelse, et fugleperspektiv og metaperspektiv på egen praksis. Jeg opplever å ha en tryggere kritisk stemme i meg, og samtidig en stoltere fagperson. Jeg har vært i ulike prosesser med gode diskusjoner og

refleksjoner sammen med forelesere og medstudenter i min tid på Lillehammer. Min stemme i fagfeltet er stødigere og mer ydmyk. Bevisstheten min har økt ytterligere rundt maktrelasjoner, forforståelser i de ulike personenes opplevelse av systemet, barnevernets praksis og i min egen rolle i faget. Det har vært faglig ydmykende og styrkende på samme tid.

Rett etter oppstart av siste semester ble alle preget av Koronaviruset, Covid-19. Det skapte ytterligere stress i en ellers travel hverdag med hjemmeskole, hjemmekontor og masterskriving i et evig sammensurium. Dette er fire år jeg kommer til å huske, og jeg har aldri angret på at jeg startet!

Jeg vil takke min tidligere arbeidsplass i Ski barneverntjeneste som lot meg få fri med lønn for å studere deltid. Jeg vil takke Høgskolen i Innlandet, avd Lillehammer, ved Halvor Nordby som tok tak i meg da jeg litt usikkert ønsket å skrive artikkel om familieråd. Det ga meg selvtillit og motivasjon da du med flere ønsket meg velkommen inn i forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet», med støtte fra Norsk Forskningsråd. For en tillitserklæring! Jeg må takke den fantastiske veilederen min Lene N. Solli som har vært så positiv, oppmuntrende og utforskende i mitt kaos. Jeg gleder meg til veien videre med artikkelen!

Til sist må jeg takke familie, venner og kollegaer for all støtte og heiarop! Spesielt fra foreldrene mine, søsken, svigerfamilie, barna mine Erik og Sara, og ikke minst Thomas, min beste venn og ektemann. Takk for forståelse og støtte i mine studiebobler, mitt kaos, mitt fravær og til tider min frustrasjon gjennom studiet. Thomas, uten deg hadde ikke Masterstudiet latt seg gjennomføre.

Takk!

Ingeborg

Innhold:

1. Introduksjon	s. 5
1.1. Familieråd i høykonflikt og voldssaker	s. 5
1.2. Shuttle råd	s. 8
1.3. Masteroppgavens formål	s. 9
1.4. Presentasjon av problemstilling og forskningsspørsmål	s. 9
2. Teoretisk utgangspunkt: Barn og barns deltakelse i moderne kontekst	s. 9
2.1. Familieråd og medvirkning	s. 10
2.2. Barns som utsettes for høykonflikt og vold.	s. 11
2.3. Barns rettighet til å fortelle og samtidig bli beskyttet	s. 12
2.4. Avklaring rundt barns medbestemmelse	s. 13
3. Tidligere forskning og kunnskapsstatus	s. 15
3.1. Kunnskapsstatus Havnen og Christiansen	s. 15
3.2. Omre og Schjelderup	s. 16
3.3. Nordisk prosjekt om familieråd	s. 17
3.4. Astrid Strandbu	s. 18
3.5. Rapport om familieråd i høykonflikt og voldssaker	s. 19
4. Metode og analytisk fremgangsmåte	s. 19
4.1. Vitenskapsteoretisk forankring	s. 19
4.2. Utarbeidelse av intervjuguide og lydopptak	s. 20
4.3. Rekruttering av informanter og gjennomføring av intervjuer	s. 21
4.4. Ethiske overveielser	s. 23
4.5. Analytisk prosedyre	s. 24
5. Resultater	s. 25
5.1. Det kan være en nabo, en trener, en venn!	s. 25
5.2. Selv de som ikke har snakket sammen på 30 år.	s. 26
5.3. Det har vært mye motstand i saksbehandlergruppa	s. 26
6. Diskusjon	s. 27
6.1. Relasjoner	s. 27
6.2. Roller	s. 28
6.3. Dilemmaer	s. 29
7. Konklusjon	s. 32
8. Litteratur	s. 34-35
Vedlegg Innledning	s. 36-64
Artikkel	s. 65-82
Vedlegg Artikkel	s. 83-89

1. Introduksjon

Masteroppgaven tar utgangspunkt i et pilotprosjekt i regi av Barn-, ungdom- og familieetaten (Bufetat), Region Øst (2016-2017). Pilotprosjektet omhandler *Familieråd i høykonflikt og voldssaker hvor barn er vitne til vold*. Jeg vil undersøke hvordan barnevernsarbeidere, koordinatorene og barn opplever familieråd i høykonflikt og voldssaker. Høykonflikt og vold er komplekst og fullt av dilemmaer. Jeg ønsket, om mulig, å snakke med barn om hvordan de opplevde å medvirke i slike familieråd. Det er fortsatt sjeldent at barn, gjennom forskning, blir spurt hva de mener. Hvordan tenker de om egen situasjon? Mye av informasjonen får vi vanligvis fra foreldre og andre voksne som beskriver barnets situasjon. Hvordan vi snakker og tenker rundt barn er viktig å redegjøre for, da det vil påvirke hvordan vi forstår barns mulighet for medvirkning.

I første del av kappen vil jeg beskrive familieråd og shuttleråd. Deretter presenteres masteroppgavens formål, problemstilling og forskningsspørsmål. I kapittel 2 vil jeg gå nærmere inn på teori rundt barns medvirkning i en moderne kontekst. I kapittel 3 gjennomgår relevant forskning og kunnskapsstatus. I kapittel 4 blir metode og analytisk fremgangsmåte presentert. I kapittel 5 kommer resultatene fra analysen, og i kapittel 6 drøftes funn i lys av empiri, tidligere forskning og faglitteratur. Oppsummering og konklusjon kommer i kapittel 7. I teksten vil begreper forklares, men en viktig presisering her er at de ulike barnevernsarbeidere og koordinatorrollen vil omtales som profesjonelle. I undersøkelsen er det kun familieråd i høykonflikt og vold som beskrives, og de vil omtales som familieråd. Ikke alle har benyttet shuttleråd i disse familierådene.

1.1. Familieråd i høykonflikt og voldssaker

Familieråd generelt ble først benyttet i New Zealand på slutten av 1980-tallet. Bakgrunnen for dette var at barn i det Maoriske samfunnet var overrepresentert i kontakt med det offentlige i sosiale saker. De opplevde lite sensitivitet for deres kultur i møte med de ulike offentlige instansene innenfor eksempelvis barnevern. Spørsmålet ble på hvilken måte kunne de bedre løse de alvorlige omsorgssakene der staten var i fare for å måtte overta omsorgen for barna. Løsningen var å gå i dialog med det Maoriske samfunnet for å finne ut hvordan det offentlige kunne møte denne delen av samfunnet på en bedre måte. Det ble dermed i samarbeid utarbeidet nye måter å løse dette på mellom det Maoriske samfunnet og offentlige instanser (Department of Social Welfare, 1988, s. 257). Resultatet ble The New Zealand Children, Young Persons, and Their Families Act, 1989, som ble et tiltak for å bedre møte deres behov. Det viste seg å være et tiltak som kom resten av verden til gode også. Familieråd

brukes i dag i USA, Australia, Europa og Skandinavia. Det er også ulike lokale variasjoner. Familieråd er en beslutningsmodell som brukes i familievern, fosterhjems- og barnevernsarbeid. I denne teksten vil det være familieråd som tiltak i barnevernet som belyses.

Familieråd er ment å være et møte for barn, ungdom, familie og nettverk både i akuttarbeid, men også i langsiktig jobbing for å løse utfordringer. Målet er å sikre barn og unge gode levevilkår. Beslutningsprosessene som tas, skal fremme engasjement, medvirkning og eierskap til løsningene. Der hvor familier i barnevernet skal motiveres til medvirkning og samarbeid, vil familieråd kunne være en beslutningsmodell som ivaretar dette på en god måte. Det tradisjonelle i slike saker er at barneverntjenesten forsøker å finne muligheter som presenteres familiene. Enten i form av veiledning og tiltak, eller at de sender saken videre til Fylkesnemnda for sosiale saker, slik at nemda skal ta en vurdering på hva som er best for barnet. I familieråd vil problemstillingene beskrives for familien/nettverket slik at de forsøksvis kan finne gode løsninger for barna der (Strandbu, 2007). Det kan imidlertid også innebære å sende utfordringene videre til Fylkesnemnda.

Den tradisjonelle saksbehandlerrollen i tiltaksarbeid endres, og de må i større grad gi fra seg noe av kontrollen til familien. De vil istedet være en støttespiller i større grad enn en ren beslutningstaker. Dette er likevel ikke helt hele sannheten. Saksbehandlere i barnevernet har et overordnet ansvar og *plikt* til å sikre seg at det familien kommer frem til er innenfor lovverket, og at det er til barnets beste. Barneverntjenesten godkjenner eller påpeker utbedringsforslag, og da med barn og unges sikkerhet i fokus (Strandbu, 2007).

«Familieråd iverksettes etter en konkret og individuell vurdering og hjemles oftest som et frivillig hjelpetiltak i bvl. § 4-4, andre ledd. I og med at familieråd er frivillig, kan ikke familieråd gjennomføres før barn/ungdom og foresatte har samtykket til det» (Lundby & Gotovac, 2016, s. 5).

Familierådets hovedfokus er på at barnet skal få det bedre og bli lyttet til. Empowerment- og familiesystemteori i sosialt arbeid støtter opp om mulighetene til å benytte familieråd som tiltak. Beslutningsmodellen gir ofte familiene en større opplevelse av å kunne løse og eie sine egne problemer og utfordringer, noe som kan være en stor motivasjon for å skape endring.

Der familieråd er vedtatt, vil barneverntjenesten leie inn en familierådskoordinator. Koordinatoren er uavhengig fra barneverntjenesten og familien. Koordinatoren og saksbehandleren starter planleggingsfasen med familie og nettverk. Barnet blir snakket med

og informert, samt spurt hvem de ønsker å ha med i familierådet. Deretter utføres selve familierådet. Familieråd er tredelt. I første delen vil det profesjonelle nettverket og eventuelt andre fagpersoner som skal gi faglig innspill, informere familie og nettverk. I andre del vil kun familien og nettverket arbeide med å løse problemstillinger utarbeidet i forkant. I del tre samles alle og det presenteres løsninger på problemstillingene, og om planen godkjennes blir den signert av alle til stede. Handlingsplanen bør følges opp med ett oppfølgende familieråd for å sjekke fremdrift og gjennomføring. Familien har førstehåndskunnskap til problemene, og som system kan de bidra med løsninger og muligens skape større gjennomføringsevne til planen som utarbeides. Familiene som tilbys familieråd som tiltak, har ressurser i familie og nettverk som barneverntjenesten har kunnskap om, som ikke tidligere er utnyttet (Strandbu, 2010).

Pilotprosjektet prøvde ut familieråd i høykonflikt og voldssaker i barnevernet. I Storbritannia har de med gode resultater de siste 15 år, brukt familieråd i disse sakene. Prosjektet startet gjennom besøk til *Your Family Matters- senteret*¹ som bruker tiltaket. Bufetat samarbeidet med dem, og med hjelp fra senteret lærte de opp erfarne norske familierådskoordinatorer. Dette omhandler de aller mest sårbare barna og i mangel på gode tiltak i slike saker ønsket Bufetat å teste om modellen kunne brukes. Testing av modellen startet i fem kommuner på Østlandet. Selve modellen er videreført i 2020 selv om pilotprosjektet er over. Det er lite forskning på høykonflikt og vold i familieråd i Norge. Det er forskning om familierådsmodellen generelt, i akuttsaker og familievernet, men ikke i høykonflikt- og voldssaker i barnevernet. Intervju av barn i denne typen familieråd er ikke gjennomført tidligere, og barns medvirkning er et mindre omtalt tema i evalueringsrapporten fra Sentio research (2019). Evalueringsrapporten ble laget på oppdrag fra Bufdir².

I praktisk arbeid der barn og unge lever i høykonflikt og vold, har det vært ønskelig med flere tiltak og verktøy. Det å kunne gi riktig hjelp til riktig tid, ivareta barns beste, beskytte barn og unge, samtidig som man har et minste inngripen prinsipp, har vært mangelvare. Det er et tomrom i tiltaksmulighetene mellom frivillig råd og veiledningstiltak, og vurdering av omsorgsovertakelse. Pilotprosjektet hadde som målsetting å møte dette behovet. Hvordan ha minst mulig inngripen i familier hvor det er høykonflikt og vold, samtidig som barn beskyttes? Det var ønskelig å utvikle familierådsmodellen i Norge. Målsetningen innebar å heve kompetansen rundt tematikken; vold i nære relasjoner. Øke

¹www.yourfamilymatters.org.uk

² Barne-, ungdom og familiedirektoratet

forståelsen for hvordan det er å leve i høykonflikt, eller for barn å leve med vold i familien. Kompetanseheving ble derfor et premiss i opplæringen av beslutningsmodellen. Målsettingen var å sikre og trygge barn, gjennom at fagpersonene fikk økt kunnskap, kontinuitet og sammenheng i arbeidet. Saker der det ikke var avdekket vold eller overgrep ble ikke inkludert i prosjektet (Bufdir, 2019).

1.2 Shuttleråd.

Familieråd i denne varianten er hovedsakelig lik som den generelle modellen, men med muligheter for deling av familierådet. Det er introdusert *shuttleråd* som en variant der man gjennomfører to familieråd parallelt. Sikkerheten vil være i fokus og det er flere dilemmaer man må forholde seg til. Der man gjennomfører shuttleråd skal det være, et grundig planleggingsarbeid i forkant med blant annet sikkerhetsvurderinger. Det er avgjørende med et godt samarbeid mellom politi, barnevern og koordinator for å ivareta alle hensyn. Modellen er ellers lik, men man har to koordinatore, en i hvert råd, og en eller to saksbehandlere som får en mer støtterolle under gjennomføringen. I shuttleråd vil barnet kunne gå mellom de to ulike rådene dersom det er vurdert som trygt. Om det av sikkerhetsmessige årsaker ikke vurderes til barnets beste, vil barnet forbli i forbindelse med det ene av de to familierådene. Da skal saksbehandler, eventuelt politi og støtteperson, bidra til at barnet er trygt.

I denne type familieråd er det ofte utarbeidet en sikkerhetsplan for barna om volden fortsatt foregår. Det kan være mange utfordringer av mer normal art som også trengs å løses i slike familieråd. Ikke alltid kommer de frem til løsninger i første runde, men det kan gi rom for dialog og starten på en forandring. Denne formen for familieråd kan være med på å belyse og anerkjenne konflikten, og/eller volden barn lever i. Det i seg selv er en viktig start på en prosess for å få til positiv endring i barns liv. Det er mange dilemmaer med høyt konfliktnivå og/eller vold i familier. Det er et komplekst felt med spenninger mellom styrking av familien og ivaretagelse av barnet og familien i sin helhet. FNs barnekonvensjon (1989), Barnevernloven (1992), samt familieråd sine grunnprinsipper er styrende og legger føringer for hvordan barn skal og bør ivaretas i disse familierådene.

1.3 Masteroppgavens formål

Fokuset mitt som barnevernspedagog er blant annet vært å fremme barnas medvirkning. Å finne flere tiltak for familier som strever med høykonflikt eller utøver vold oppleves som viktig. Hvordan opplever fagfolk å ivareta barn i saker hvor det er ulike dilemmaer rundt høykonflikt, vold og stress? Bufetats pilotprosjekt testet familieråd for å se om det finns

beslutningsmodeller i barnevernet som har en mindre inngripen i familier, og som samtidig vektlegger brukermedvirkning og samarbeid. Det er en annen måte å arbeide med høykonflikt og voldssaker på, enn barnevernet vanligvis tilbyr. Det er for meg et spennende felt, for barnevernet har erfaringsmessig hatt lite velfungerende tiltak mot denne gruppen. Det har lenge vært ønsket nye måter å møte disse familiene på, og i flere runder har man forsøkt å øke kompetanse og tiltak mot denne gruppen. I blant annet Proposisjon til Stortinget 106 L (2012-2013) ble dette tydeliggjort. Denne modellen innebærer at de profesjonelle må tenke at familiene selv har ressurser som kan benyttes til å løse utfordringene, dilemmaene og problemene de står i. Om ikke alle problemstillingene løses, så kanskje noen. Informasjon om vold og høykonflikt formidles til familien. Det er likevel ikke slik at familieråd kan brukes i *alle* familier med høykonflikt og vold. Etter mitt syn er det likevel nyttig å forske mer på tiltaket og spesielt på modellen med *shuttleråd*. Formålet med mastergradsprosjektet mitt er å finne mer ut av erfaringer og opplevelser fra disse familierådene, både for de profesjonelle og barna.

1.4 Problemstilling og forskningsspørsmål:

«*Hvordan opplever profesjonelle og barn familieråd i høykonflikt og voldssaker?*»

Forskningsspørsmål:

- Hva legger de profesjonelle og barna vekt på når de beskriver opplevelser med familieråd i disse saken?
- Hvilke føringer finnes det for å ivareta barnets medvirkning?
- Hvorfor kan det være utfordrende med barns medvirkning i denne type familieråd og hvilke dilemmaer kan oppstå?

2 Teoretisk utgangspunkt: Barn og barns medvirkning i moderne kontekst

Forståelsen av barn er i endring, og går i takt med sosialpolitiske og samfunnsmessige endringer generelt. Forskning på barn de siste 15 årene understreker at barn i langt større grad bør medvirke i spørsmål rundt egne liv. I dag sees barn på som sosiale aktører som er handlingskompetente i samspill med andre. De bør snakkes med og lyttes til, selv om de ikke skal kunne bestemme (Strandbu & Thørnblad, 2010). Bufetat skriver i «Håndboken for Familieråd» at deres syn på barns medvirkning begrunnes i FNs Barnekonvensjon (1989), i Barnevernloven § 6-3 (1992) og i nye forskrifter til denne fra 2014.

Fra 1900-tallet og frem til 1950-tallet var ikke barns erfaringer og forståelse av deres tilværelse det man forsket mest på. Naturvitenskapelig utvikling blant annet innen medisin var fremtredende. Forståelsen av barn var i større grad preget av generelle og universelle psykologiske utviklingsstadier. Samfunnet var mindre opptatt av om barn hadde egen påvirkningskraft og meningsdanning uten at voksne lærte dem det. Barn manglet i større grad dagens beskyttelse og rettigheter. Etter hvert som begrepet *ungdom* utviklet seg på 1950-tallet skjedde det en gradvis individualisering av barn og unge. Barnepsykologien og sosiologien startet sakte, men sikkert å flytte fokuset fra eierskapstankegang om barn, til gradvis å vise interesse for hva barn og barndom var i seg selv. Hvordan barn tenker, og hvordan best mulig forme barn til å bli nyttige samfunnsborgere som voksne ble viktigere.

I dag ser vi på barn og barndom som viktig i seg selv, og i større grad enn før er barn aktører i egne liv og har egne «livsprosjekter» (Corsaro, 2015; Strandbu, 2007; Ulvik, 2009). Denne utviklingen sammenfaller med en større anerkjennelse av samfunnsvitenskapelig og sosialkonstruktivistisk forskning. Barnesosiologien i England anerkjente barn tidlig som kompetente, noe som gjorde at man i psykologien i større grad forsket på tilknytning og utviklingspsykologi, uten å se til naturvitenskapelig målemetoder. Dette er noe av årsakene til endringene i hvordan man i dag ser på barn (Corsaro, 2015; Strandbu, 2007). I 1989 ble FNs Barnekonvensjon ratifisert. Barns rettigheter ble inkorporert i norsk lov i 1993. Søkelyset ble satt på barn, og hvilken plass de burde ha i samfunnet. Barn er verdifulle, de skal beskyttes og de har rettigheter (Sandberg, 2010). Min forståelse i denne bevarelsen er at barn er autonome individer, de er aktører i egne liv, de skaper og påvirker i samspill med andre. Barn har rettigheter både til beskyttelse og medvirkning.

2.1 Familieråd og medvirkning

Barn og unge har som nevnt rett til medvirkning i beslutninger som angår dem. Det er nedfelt i FNs barnekonvensjon Artikkel 12 (1989), i Barnevernloven (1992) §§ 4-1 og 6-3, Barnelovens §31 (1981), samt i Forskriften om medvirkning og tillitsperson av 1. juni 2014. De siste 15 år med forskning støtter at barn har større kompetanse til å medvirke, enn tidligere antatt. Dermed er det liten grunn til å anta at barn og unge ikke bør delta i familieråd. Barnekonvensjonen (ibid) gir rett til medvirkning, men ikke til medbestemmelse (Strandbu & Thørnblad, 2010). Balansen mellom rett til deltakelse og rett til medvirkning er ikke enkel å vekte. De voksne skal tilrettelegge for medvirkning, og de skal *aktivt* etterspørre barn og unges mening. Barnets beste og rett til beskyttelse må også være med i vektingen slik Artikkel 3 i Barnekonvensjonen (1989) og § 4-1 i Barnevernloven (1992) beskriver. Det å bli lyttet til

og opplevd som meningsfull er så viktig, at det i dag er inkludert i Barnekonvensjonen og i forlengelsen av det, norsk lov. Saksbehandlere gir familierådet viktig informasjon, faginnlegg om viktige temaer blir presentert familien i første del av familierådet. Saksbehandlere samarbeider også med barn og familien om utforming av spørsmål familierådet skal besvare. Familieråds koordinator samarbeider med barn og familie om de praktiske forholdene rundt avvikling av familierådet. Koordinatoren har en rolle med å snakke med barn der det er mulig, og snakker med alle inviterte.

2.2 Barn som utsettes for høykonflikt og vold.

Rød, Ekeland og Thuen (2008) skrev om barns opplevelser av høykonflikt i familier der det var samlivsbrudd. Barna beskrev generelt at de ikke ble lyttet til eller tatt på alvor, og de hadde som fellesnevner at de strevde med mange vanskelige følelser. Barna beskrev

«[...] aggressive følelser som ofte ble avløst av oppgitthet, usikkerhet eller tristhet. Både direkte og indirekte gir barna uttrykk for en håpløshet over ikke å bli hørt» (s. 10).

Det å ikke bli hørt er like vanskelig for barn som for voksne. En opplevelse av resignasjon møter jeg også i mitt møte med barn som lever i foreldrekonflikter eller vold. «[...] Deres mening får ingen avgjørende betydning, konflikten mellom foreldrene får prioritet» (Rød et al., 2008, s. 10). Der barn lever i stress, vonde følelser eller der fokus er på foreldrenes følelser, foreldrenes konflikt og ikke på barnas følelser, vil mye tid og kapasitet brukes på vonde følelser. At voksne tilsesetter barns behov og trygghet er trist. Det gir meg tro på at mer dialog, mer informasjon om temaet, samt samtaler med barn og foreldre er viktig.

I mitt daglige virke møter jeg og snakker jeg jevnlig med barn og familiene deres. Foreldre får tilbud om frivillige hjelpetiltak om konflikten er stor, jf. § 4-4 i Barnevernloven (1992). Foreldrekonflikter av den art som er så alvorlige at det er meldt bekymring til barnevernet, eller at de selv søker hjelp. I noen tilfeller er volden av slik art at forelderen som har utøvd volden enten er fengslet, har flyttet eller har av andre grunner ikke noe med barnet å gjøre. Noen foreldre har likevel samvær, men ofte med tilsyn. I mitt virke inkluderes det å være vitne til vold, eller å være utsatt for psykisk vold, som vold. Dette begrunnes faglig av blant annet Per Isdal (2000) som skriver om vold i nære relasjoner. Barnevernloven (1992) er tydelig på dette er grunnlag for intervensjon og tiltak. Isdal (2000) har beskrevet ulike typer for vold. Definisjon hans som brukes av mange er:

Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil (s. 36).

Jeg møter vold i nære relasjoner, der barn er vitne til vold eller har blitt utsatt for det fysisk eller psykisk. Volden er ikke nødvendigvis uttalt. Til tross for alvorlighetsgraden snakker ofte barn om de blir spurt. Ikke alle åpner seg med engang, men føler barn seg trygge og de voksne har god tid vil man kunne komme i posisjon til barnet.

2.3 Barns rettighet til å fortelle og samtidig bli beskyttet.

FNs barnekonvensjon (1989) er tatt opp i norsk lov og selve retten til å delta ligger under barnekonvensjonens artikkel 12. Staten skal «aktivt å legge til rette for at barn trekkes inn i spørsmål som angår dem» (Sandberg, 2010, s. 48). Medvirkning, rett til å uttale seg, rett til å gi uttrykk for synspunkter, er alle måter å beskrive hva det vil si at barn skal fortelle hvordan de opplever livet sitt. Noen må *aktivt* søke ønskene til barnet, og barnet har rett til å bli hørt (Sandberg, 2010). Spørsmål om hvor mye vekt et barns stemme skal tillegges, eller at barnets beste skal være førende dukker opp. Hva betyr det egentlig, og hvem skal styre dette i praksis? I spenningen mellom medvirkning og beskyttelse finner vi barnets beste.

I et ønske om å ha en likere lov opp mot Barnekonvensjonen (1989), ble det besluttet å senke alderen for barns rettighet til å bli hørt fra 12 år til 7 år. Dette inkluderer barns rettigheter til å bli hørt, uttale seg, rett til informasjon og deltakelse når det skal tas beslutninger i deres liv (Strandbu, 2010). Astrid Strandbu er en som har satt søkelys på de profesjonelles rolle i det å få barn til å delta i eget liv og deres rett til medvirkning. Balansert mot barns rett til beskyttelse ser man at det er fortsatt for sjeldent at barn reelt får delta i eget liv, fordi dilemmaene om medvirkning og beskyttelse er vanskelige å vekke (Jenssen, Strandbu, Thørnblad & Holtan, 2014). Når barn skal høres og få medvirke er det utfordrende i praksis. Et aspekt er hvor mye staten kan forplikte seg til å gjennomføre *aktiv* tilrettelegging, og et annet er hvor mye barns rettigheter i dette skal styres av plikt:

«Retten til å bli hørt betyr at barn har en rett til å ha innflytelse på sitt liv (participation), ikke bare rettigheter som følge av sin sårbarhet (til beskyttelse, protection) og sin avhengighet av voksne (til å motta forsørgelse og ulike tjenester, provision) (GC nr.12 pkt. 18)» (Sandberg, 2010, s. 50).

Forutsetningen for at barn skal bli hørt er at det er i stand til å danne seg egne meninger. Det er ikke slik at barnet måtte bevise dette, men staten skal ha som utgangspunkt at barnet har

denne evnen (FN, 1989). Barn med funksjonshemming, eller minoritetsbarn skal på lik linje med funksjonsfriske og etnisk norske barn, få tilrettelagt mulighet til å uttrykke seg. Barn har medfødte rettigheter. At det er 7 år som aldersgrense for å uttrykke seg, betyr ikke at det skal utelukkes å høre yngre barn. I forslag til ny barnevernlov er det foreslått å gjøre det obligatorisk å vurdere familieråd ved frivillig, akutt- eller tvangsplasseringer av barn utenfor hjemmet (Barne- & likestillingsdepartementet, 2019).

Det er ikke alltid man med sikkerhet kan si at det er barnets beste å søke dets synspunkter om alvorlige spørsmål. Det kan være i endel tilfeller at barnet tillegges for mye ansvar for relasjoner og beslutninger, selv om det ikke er ment slik. Barn og unge kan velge å ikke å uttale seg, ikke ønske å bli lyttet til og gi fra seg retten til innflytelse (FN, 1989). Rettigheten går på å ha *mulighet* til å uttrykke seg, ikke at barnet *må* eller *skal*. Sandberg (2010) påpeker at foreldre ikke kan nekte barnet å uttale seg. Det kan også være situasjoner i familien som er såpass krevende at barnet i all rettferdighet ikke egentlig opplever at det har et reelt valg. For å kunne ivareta barns medvirkning kreves tid, faglighet, tilrettelegging fra voksenpersonene, relasjonell kompetanse og kunnskap om hvorfor det er viktig at barnet blir hørt. Rettighetsperspektivet handler blant annet om at barnet anerkjennes som individ og hovedperson i eget liv:

«Det synes avgjørende at forarbeidet før familierådet og tilrettelegginga for barnets medvirkning blir gjort på en grundig og gjennomtenkt måte og at barnet sikres tilstrekkelig tid til å gjøre seg oppe en mening, og tid til å formulere seg både overfor barnevernet og overfor sin egen familie» (Jenssen et al., 2014, s. 79).

Beslutninger som tas etter barn har fått uttalt seg vil understreke forståelsen av respekt og integritet for barnet. Det er lettere å kunne håndtere eget liv der barn og unge får hjelp til å sette egen livssituasjon i kontekst. Barns livsverden består av å skulle lage forståelige begrunnelser for egne opplevelser, da trenger de aldersadekvat informasjon tilpasset modenhet og forståelsesgrunnlag (Andenæs, 1991). Handlingskompetansen som kreves for å sikre barns medvirkning, vil være å fortolke barns livsverden gjennom kommunikasjon og pedagogisk virksomhet (Strandbu, 2010). Strandbu og Thørnblad (2010) viser til at et premiss om å aktivt søke barns synspunkter fordrer at system og ordninger må utbedres i tjenestene.

2.4 Avklaring rundt barns medvirkning

Diskusjonen om begrepsavklaring rundt hva medvirkning betyr for barn er viktig. Ulvik (2009, s. 1) beskriver utfordringene i dette:

«Barn har lovfestet rett til deltagelse. Men selv om den retoriske kampen er vunnet, er det langt mer utfordrende når denne retten skal materialiseres til profesjonelle praksiser».

Her belyses et stort tema som ikke kan diskuteres utførlig her, men definisjonene av hva deltagelse betyr i barnevern, og hva det vil si for hvordan man ser på barns medvirkning, er en viktig diskusjon. Ulvik (2009) mener at denne diskusjonen er viktig for alle profesjonsutøvere som jobber med barn og unge. Barnekonvensjonen (1989) er ikke konkret i hva det vil si *å delta, bli hørt*, heller ikke hva begrepet *synspunkter* betyr. Dette skaper stort rom for tolkning. Barn oppleves som nevnt, som gjensidig aktiv påvirkende i relasjon med andre. Med denne grunnforståelsen om at barn er meningsskapende sammen med viktige voksenpersoner, bør barns deltagelse settes høyere på agendaen i barnevernsarbeid. Det må understrekes at de voksne kjenner barnet godt og har en relasjon (Jenssen et al., 2014).

Roger Hart definerer barns rett til å delta til å gjelde beslutningsprosesser som påvirker deres liv, og livet levd i samfunnet de lever i. Dermed er spørsmålet i hvilken grad deltar barn, og deltar de nok? Er tilstedeværelse og medvirkning det samme? Hart lagde en stige som viser ulik grad av deltagelse. Trinnene er beskrevet blant annet i Ulvik (2009, s. 9):

- 1- Manipulering,
- 2- Dekorasjon
- 3- Skinndeltagelse
- 4- Tildelt og informert
- 5- Konsultert og informert
- 6- Vokseninitierte, delte beslutninger med unge
- 7- Ungdomsinitiert og -ledet aktivitet
- 8- Ungdomsinitierte, delte beslutninger mellom unge og voksne.

Hvilken form for å delta er best for barn og unge, og hvem avgjør det? Prosesser for deltagelse er ikke en statisk ting, men noe som endrer seg. Stigen er ikke å lese som en fasit, men den kan belyse ulike nivåer som det bør reflekteres over når man jobber med begrepene *deltagelse* og *medvirkning* (Omre & Schelderup, 2009). I denne besvarelsen sees stigen i sammenheng med barns medvirkning i familieråd i høykonflikt og vold. I dette perspektivet er familieråd den modellen i barnevernet som oppfordrer til mest deltagelse og medvirkning. Det fordrer at maktrelasjonen mellom foreldre-barn, og barnevernsarbeideren-barn forskyves. Omre & Schjelderup (2009) beskriver det med at barn er med på «definering av situasjon, definering av mål og midler, de beslutninger som treffes» (s. 47). Dette er utfordrende i saker der barn er utsatt for høykonflikt og vold. For at medvirkning skal være reell må barn ha en viss innflytelse (ibid). Dette utfordrer ved at barneverntjenesten må gi fra seg definisjonsmakt,

samt noe av makten til å bestemme utfallet av sakene. På samme tid er medvirkning en forventning i familieråd, men i hvilken grad vil de voksne, både profesjonelle og foreldre klare å la barna få innflytelse? (Jenssen et al., 2014)

3 Tidligere forskning og kunnskapsstatus

«Kunnskapsstatus om familieråd: Erfaringer og effekter» ble ferdigstilt av Havnen og Christiansen (2014). De har et omfattende litteratursøk på bøker, artikler, rapporter og evalueringer innen forskning på familieråd både nasjonalt og internasjonalt. De aller fleste er kvalitative studier, men en del er også kvantitative studier som ønsker å måle effekt av familieråd. Videre vil jeg kort oppsummere Omre & Schjelderup (2009) sine funn fra forskning på barns deltakelse i familieråd gjennom barnevernet. Til slutt vil jeg komme inn på Heino (2009) sin rapport om familieråd i fem nordiske land, Astrid Strandbu sitt bidrag og evalueringsrapporten om familieråd i høykonflikt og voldssaker utarbeidet på oppdrag fra Bufdir av Sentio Research (2019).

3.1 Kunnskapsstatus Havnen og Christiansen

Havnen og Christiansen (2014) forsvarer relevansen til litteraturstudiet, til tross for lite forskning, og begrunner det med at på tvers av land, tid og variasjoner innen modellen, er det mange lignende problemstillinger som kommer frem. Altså er det flere som har stilt lignende spørsmål. De peker på verdigrunnlag, overordnede målsettinger, større søkelys på ressursene innen familien, samt å jevne ut makten mellom det profesjonelle og familiene. De viser gjennomgående likhet fra ulike studier rundt «hvilke spørsmål som stilles i evalueringer og hvilke diskusjoner som føres på ulike datasett» (s.108).

Havnen og Christiansen (2014) trekker frem noen konklusjoner, til tross for ujevn kvalitet og svakheter ved studiene. Temaene det er mest og sterkest forskningsstøtte på omhandler blant annet: mindre sjans for offentlige plasseringer og adopsjon, samt oftere tilbakeføring til foreldre eller slekt. Familieråd øker graden av tilgjengelighet for andre hjelpetjenester til familiene på kort sikt, men *ikke* på lang sikt. På alle andre områder som om barn har det bedre, om tiltakene hjelper på sikt, om det forebygger vold og mishandling, kan man ikke konkludere da forskningen er for dårlig. Kunnskapsstatusen understreker at det trengs mer forskning. Den belyser at det bør diskuteres hvilke mål og ambisjoner familieråd skal ha. Den samlede forskningen viser også at det er en større del som opplevde familierådet som positivt enn negativt, også der hvor man var skeptisk i utgangspunktet. Det pekes likevel på to viktige punkter for at det skal oppleves positivt: 1. at alle deltakerne er godt forberedt,

og 2. at koordinatorene gjennomfører sin rolle på en god måte. At koordinatorene er egnet, erfarne og nøytrale er viktig. Oppfølging og gjennomføring av handlingsplanene er der det er mest negative erfaringer. Det relasjonelle aspektet ved å gjennomføre familieråd er for barn som voksne, det som bringer dem sammen og som forsøksvis gjenoppretter relasjonene. Å skape mulighet for dialog og hjelp fra ubrukte ressurser i familie og nettverk er viktig. Barn opplever det spesielt positivt at familie og slektninger viser interesse for hvordan de har det. En del av studiene viser at det emosjonelle og relasjonelle aspektet av familieråd kanskje er viktigere enn effekten.

I nordiske (Heino, 2009) og norske studier om familieråd, som blant annet i Omre & Schjelderup (2009), setter man barns medvirkning høyt. Det blir satt søkelys på det relasjonelle, men man forsøker også å få frem hva barna tenker og mener om situasjonen de lever i. At de har en støtteperson er viktig, men det er viktig at det snakkes godt rundt denne personens oppgave i familierådet. Alt i alt viser forskningen at familieråd har «potensiale til å styrke relasjoner i og rundt familier og bidra til kontinuitet i barnets relasjoner til viktige andre» (Havnen & Christiansen, 2014, s. 113). Videre belyses det at man kan unngå krevende akutt plasseringer og forebygge andre vanskelige situasjoner for barn. Kunnskapsstatusen synliggjør at det kreves systematisk forskning og evaluering av familieråd videre. Systematisering er ønskelig, samt at det lages måter man kan få kartlagt erfaringene og effektene fra familieråd i fremtiden.

3.2 Omre og Schjelderup

I Omre & Schjelderups (2009) bok *Barn i barnevernet, en studie om barns deltakelse og styrkeprosesser i familieråd*, oppsummerer de funn fra da de intervjuet barn i familieråd. De har avgrenset studien med «[...] barn som deltakere i beslutninger, samt på hvilke måter barn kan delta i barnevernsammenheng – ikke om barn skal delta eller ikke» (2009, s. 14). Felles for barna intervjuet er at de er barn i barnevernet, og forskerne stiller spørsmål om *hvordan* deltakelsen til barn er i barnevernet. De er blant annet opptatt av å belyse barnas perspektiv, deres kompetanse i det barnevernfaglige, om det skjer endringer etter familieråd, og hvordan barna opplever familieråd som metode i barnevernet (2009, s. 16). Det interessante med denne studien er at forskerne *kun* har snakket med barn. De har vektlagt sosial kapital og mestringskompetanse som en del av analysen av empirien. De har tre funn de selv løfter frem:

1. Barnas kompetanse og innsikt strekker seg lengre enn det som blir etterspurt av barnevernet. Ingen av barna synes de har deltatt for mye, eller at det har vært spesielt vanskelig å delta.

2. Selv når barna deltar, blir deres egne ønsker om endringer i fremtiden i begrenset grad fanget opp av barnevernet.
3. Barnevernet opprettholder i svært liten fra barnets deltakelse gjennom hele saksgangen (Omre & Schjelderup, 2009, s. 257).

Undersøkelsen viser at barn ikke forventer at voksne ønsker deres synspunkter og ytrer derfor i mindre grad hva de mener. Forskerne har tydelige funn om at barnevernet har kommet langt i å gi barn informasjon, og barna bekrefter at de er fornøyde med dette. De beskriver også at familierådet stort sett var en positiv opplevelse, men de er ikke like fornøyde når de spørres om mulighetene til å uttale seg i familierådet. «De største utfordringene i familieråd kan knyttes til hvordan og i hvilken grad barns synspunkt skal tillegges vekt» (2009, s. 258). Medvirkning skjer der de voksne *aktivt* etterspør meninger og synspunkter fra barna. Støttepersonen må være en person som er *betydningsfull* for barnet både før og etter familierådet. Funnene viser også at barnevernet involverer seg på en faglig god måte når de tenker at det er riktig, men at barnets beste og barnets behov for beskyttelse fortsatt i stor grad brukes som argument for at barn ikke medvirker. Avslutningsvis oppfordres barnevernsarbeidere til å snakke mer med barn.

3.3 Nordisk prosjekt om familieråd

Heino (2009) sin rapport på familieråd i Norden er et fellesprosjekt for Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island. Rapporten samler fem små kvalitative studier som satt søkelys på barneperspektivet i familierådsprosessen. De brukte deltagende aksjonsforskning som metode, noe som innebærer at barna ble involvert i alle faser av prosjektet. De oppmuntret barna til å fortelle deres historier om familierådserfaringene. Omre og Schjelderup (2009) var også en del av denne studien.

Prosjektets hovedfokus var den aktive deltakelsen av barn i alle forhold som omhandler dem. Til tross for ulikheter fant de noen fellestrekk. Overraskende funn i dette studiet er at barns medvirkning er opplevd som flyktig, i stedet for sentral i familierådsprosessen i de ulike tjenestene. Dette er et viktig funn. I tillegg fant de at familiens tillit til ulike instanser, til de profesjonelle, samt tillit mellom det offentlige og det private er *et premiss* for å sikre gode prosesser. Et hovedpoeng for videre drøfting i feltet er den tydelige forskjellen mellom barns og de profesjonelles syn på hva som trengs av endring. Barn definerer viktige endringer for dem i livet ulikt fra det de voksne beskrev. Barn kobler viktige endringer for dem i hverdagen, samt til relasjonene de har med signifikante voksne. Til forskjell fra hvordan de profesjonelle definerer det. De derimot beskriver bekymringer og spørsmål som må løses i det institusjonelle og gjør det ofte med vanskelige begreper. Et annen

viktig tema var atmosfæren barna opplevde som god. Det å føle seg som del av en ekte dialog forsterker prosessen i positiv forstand (Heino, 2009).

De nasjonale studiene viste endringer i barns livssituasjon, og det ble bedre. Barn erfarte at familieråd for det meste var positivt, men de hadde forslag til endringer for å utvikle det. Familienettverket var i overvekt fornøyd med å være invitert inn i familierådet, og de jobbet seriøst for barna. Funnene endte i utarbeidelse av en sjekklister for familieråd for å holde barna i fokus. Basert på denne forskningen vises det at familieråd *ofte* har en rolle i å skape endring fra et barns perspektiv. Oppfølging av endring over tid setter vanligvis lys på uforventede prosesser. I barnevern motiveres endring ikke bare av forskningsbasert og høyt validert kunnskap, men gjennom viljen til å styrke de rettighetene barn har (Heino, 2009).

3.4 Astrid Strandbu

Astrid Strandbu har vært en primus motor for forskning på barn og familieråd i Norge. Hun har vært en del av mange ulike forskningsprosjekter og har i 2007 skrevet en Doktorgradsavhandling på *Barns deltakelse og barneperspektiv i familierådsmodellen* (2007). Hennes hovedbudskap er når det kommer til barns deltakelse og beskyttelse, så er det veldig sjeldent barn *ikke* bør delta. Det finns ikke forskning som sier at barn i de fleste situasjoner skades av å delta i saker som handler om dem selv (Strandbu, 2010; Strandbu & Thørnblad, 2010). Hun beskriver i sin doktorgradsavhandling at den støtter tidligere forskning om medvirkning og opplevelser om at familieråd er et godt tiltak for mange familier.

Hun påpeker at det trengs videreutvikling av å sikre at barn blir snakket med og hørt. Bufetat har hennes modell for deltakelse inn i familierådsmodellen og håndboken der (Strandbu, 2007, 2010; Strandbu & Thørnblad, 2010). Deltakelse for barn/ungdoms må forstås som en prosess som består av følgende trinn:

- 1) Barnet/ungdommen trenger informasjon
- 2) Barnet/ungdommen må få snakke med noen om sin egen situasjon og gjennom dette danne egne meninger
- 3) Barnets/ungdommens meninger må bringes fram og gjøres kjent for de voksne i barnets/ungdommens utvidede familie og nettverk
- 4) De voksne i nettverket må ta barnets/ungdommens opplevelse og meninger på alvor, slik at barnets/ungdommens mening blir vurdert på samme måte som andre innspill
- 5) Barn/ungdoms deltakelse handler også om oppfølgingen etter familierådet, hvor beslutningen blir forklart for barnet, hvor barnet/ungdommen gis mulighet til å kommentere, reagere og stille spørsmål dersom noe er uklart. Barnet/ungdommen må være med i samtaler rundt hvordan det som er besluttet skal gjennomføres i praksis (Lundby & Gotovac, 2016, s. 6; Strandbu, 2010).

3.5 Evalueringsrapport om pilotprosjekt i familieråd

Sentio research (2019), på bestilling fra Bufdir, er eneste som har evaluert pilotprosjektet om familieråd i høykonflikt og voldssaker. Rapporten omhandler samarbeidsprosjektet mellom fem kommuner og Bufetat region øst. Evalueringsrapporten tar for seg hva de profesjonelle opplever har vært suksesskriterier, og hva de ønsker mer eller mindre av. Rapporten baserer seg på intervju med saksbehandlere, koordinatorene og familievoldskoordinator. De fleste opplever denne type familieråd som en god løsning, både for familiene og barna. Selv om ikke alle utfordringer har blitt løst i familiene, har de nærmet seg dialog innad i familiene der det tidligere ikke var mulig. I tillegg er en tendens at tydelige, avklarte roller inn i familierådet er ekstremt viktig for å lykkes, samt god tid til planlegging.

I *shuttleråd* har det vært avgjørende at det er to koordinatorene, god tid til planlegging og samarbeid rundt sikkerhet mellom politi og barnevern. Mye av suksesskriteriene har handlet om at koordinatorene både har mye erfaring, god opplæring, brukt tid og samarbeider nært med familie, barn og saksbehandlere. Utfordringer oppstår om det er uavklarte roller eller forventninger. Når det kommer til familiene og kriterier for suksess, har det vært viktig å motivere for samarbeid, selv der det er stor konflikt eller vold. I *shuttleråd*, har det blitt beskrevet en endring i at familiene har nærmet seg hverandre, og et nytt grunnlag for samarbeid har åpnet seg. Til tross for at det fortsatt er langt mellom partene, har suksessen vært oppstart av dialog. Faginnlegg med informasjon om hva vold og høy konflikt gjør med barn, har vært nyttig å få delt med nettverk og familie. Disse familierådene beskrives som krevende for barna, men at de likevel har hatt godt utbytte av dem. Opplevelsen av at familien samles og får informasjon om volden eller konflikten har vært god. Barn ble ikke intervjuet i denne undersøkelsen. Det oppfordres til mer forskning på familieråd i høykonflikt og voldssaker.

4 Metode og analytisk fremgangsmåte

I denne delen vil jeg redegjøre for gjennomføringen av prosjektet mitt og derav mine metodiske valg. Først beskriver jeg min vitenskapsteoretiske forankring, deretter hvordan jeg gjennomførte selve forskningen, analysen og resultatene, og til slutt mine etiske overveielser.

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Problemstillingen og forskningsspørsmålene handlet om opplevelser og erfaringer og derfor valgte jeg kvalitativ metode. Fokuset i undersøkelsen er å få tak i subjektive beskrivelser fra informantene rundt deres forståelser av fenomenene. Innen denne formen for forskning

handler det om språk, utforskning og tolkning av sosialt liv (Ryen, 2002). Thagaard (2017) beskriver at fortolkningen i ulike teorier er grunnmuren i kvalitative metoder, og videre hvordan vi står i vitenskapsteorien vil prege vårt synspunkt, forståelser og våre begrunnelser i det vi søker å utforske.

Det er ulike måter å gjennomføre kvalitativ forskning på, og det kan velges ut fra ulike kunnskapsteoretiske paradigmer. Mitt valg falt på kvalitativt semistrukturert intervju. I denne formen for meningssøken fant jeg det naturlig å se til sosialkonstruktivismen og fenomenologi. Jeg ønsket å forstå *hvordan* og *hva* som lå til grunn for informantenes *opplevelser* av å ivareta barns medvirkning. Dermed vil sosialkonstruktivismen med fenomenologisk og hermeneutisk fremgangsmåte være naturlig. Her vil man forsøke å vise forbindelser og mønstre i informantenes svar på deres opplevelser av egen virkelighet (Rasborg, 2013). Fenomenologi handler om erfaringsfilosofi, og erfaring som levd erfaring, og livsverden som levd liv. Rasborg (2013) viser til at det kvalitative intervjuet akkurat på grunn av dette viser til hermeneutisk eller fenomenologisk konstruksjoner av erfaring «i et livsverdensperspektiv, hvor forskeren ikke er en neutral iagttager, men derimod en aktiv – og dermed også medskapende deltager» (s. 431). I denne forståelsen er den hermeneutiske fremgangsmåten, lik den sosialkonstruktivistiske, at den sikter til at all virkelighet fortolkes. I de semistrukturerte intervjuer var jeg opptatt av *hvordan* og *hva* de ulike informantene opplevde, og at vi sammen ville finne forståelser av det vi snakket om. At jeg ville fortolke svarene ut fra mine erfaringer og opplevelser, samt at informanten ville fortolke spørsmål ut fra deres forforståelser og erfaringer. Vi forhandlet og skapte således empirien sammen.

4.2 Utarbeidelse av intervjuguide og lydopptak

I problemstillingen min er jeg opptatt av å finne ut *hvordan de opplevde* familieråd i høykonflikt og voldssaker. Da fokuset var meninger og opplevelser, ble valget av metode kvalitative intervjuer. Underveis i utformingen av spørsmålene ble jeg opptatt av fleksibilitet i intervjusituasjonen. Jeg valgte semistrukturerte intervjuer med en intervjuguide som støtte. Basert på relevant faglitteratur, tidligere undersøkelser og Kunnskapsstatus (2014) av familieråd, ble spørsmålene utarbeidet. Hovedtemaene i intervjuguiden er opplevelsen av familieråd i høykonflikt og voldssaker som beslutningsmodell. Videre forberedelsene, selve familierådet, barnas mulighet for medvirkning, dilemmaer og ulike roller. Da prosjektet var begrenset i tid var inklusjonskriteriet kun at informantene hadde vært med på denne formen for familieråd. Jeg planla å intervjuer alle én gang. Jeg lagde intervjuguiden og informasjonsskriv som ble sendt til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for godkjenning av

forskningsprosjektet. NSD godkjente prosjektet, og da ble det mulig for meg å få tilgang til en diktafon-app gjennom Tjenester for sensitive data³ (TSD). Dette er den sikreste måten å lagre intervjuene på. Siden jeg var i tilknytning til Høgskolen i Innlandet sitt omfattende forskningsprosjekt «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet», fikk jeg dermed mulighet til å benytte meg av diktafon.

4.3 Rekruttering av informanter og gjennomføring av intervjuer

Undersøkelsen baserer seg på et strategisk utvalg fra pilotprosjektet. I evalueringsrapporten ble ikke barn inkludert som informanter. Jeg ønsket å ha med både profesjonelle og barn dersom det var mulig. De profesjonelle ble spurt av prosjektleder og veilederen min om de ville være med som mulige informanter for masterstudenter. Barna jeg intervjuet kom jeg i kontakt med via saksbehandleren deres. Hun kontaktet foresatte, barna ble spurt og det ble innhentet samtykke til kontaktetablering. Intervjuene er av tre saksbehandlere, en miljøterapeut fra ungdomsinstitusjon, en familierådskoordinator og to barn på Østlandet. Det var fire kvinner, en mann og to barn med i empirien. Barna var 9 og 11 år.

Jeg lagde ulike guider for de ulike informantene, men med utgangspunkt i de samme forskningsspørsmålene. Et for koordinator, et for barnevernsarbeider, og et for barn og ungdom. Det samme gjaldt informasjonsskrivene (se vedlegg). Det var informasjonsskriv til foresatte i tillegg til de andre kategoriene, slik at alt det juridiske skulle være korrekt. Spørsmålene i samtaleguiden (se vedlegg) handlet om hvordan de på ulike måter opplevde å snakke med barn og ivareta barns rettigheter i de ulike fasene rundt familieråd. Hvordan barns synspunkter ble forsøkt innhentet før, under og etterpå, samt de profesjonelles opplevelse av denne prosessen.

Det semistrukturerte intervjuet er et fleksibelt og åpent intervju, hvor man ordlegger seg ut fra temaer og eventuelle åpne spørsmålsformuleringer. Turner (2010) beskriver det kvalitative intervjuet som noe som gir en dyptgående informasjon angående deltagerens erfaringer og synspunkter rundt et tema. Fordelen med denne typen intervju er at den er fleksibel og forskeren kan ha litt frihet i formuleringer og tilpasninger til den enkelte som intervjues. Ulempen er at det kan bli for ulikt i akkurat det med hvordan spørsmålene stilles, i såpass stor grad at det vil kunne få ulik betydning for informantene. Turner (ibid) påpeker videre at basert på hvordan spørsmål stilles vil man få mer eller mindre informasjon fra en til

³ Tjenester for sensitive data har pga godkjenning av prosjektet i NSD gitt tilgang på forsvarlig lagring via diktafon app og skytjeneste. <https://www.uio.no/tjenester/it/forskning/sensitiv/>

en annen informant. Derfor må det tas med i helheten når man reflekterer over informasjonen innhentet fra slike intervjuer (Turner, 2010).

Intervjuene ble gjennomført ved at jeg kontaktet informantene pr epost, og deretter sendte jeg informasjonsbrev og samtykkeskjema. Deretter avtalte vi tid og sted for gjennomføring. Jeg reiste til informantene, og intervjuene ble tatt opp på diktafon – appen og sendt kryptert til TSD. Jeg fikk tilgang på lydfilene via TSD sin skytjeneste for å transkribere intervjuene. Jeg forklarte informantene om at jeg ikke ønsket personidentifiserende informasjon, siden jeg ikke hadde samtykke fra de informantene omtalte.

I forkant av intervjuene med barna snakket jeg med foresatte og saksbehandler om at det kunne komme uforutsette reaksjoner. Jeg ville forsikre meg om at barna ble ivaretatt. Vi lagde avtale om at saksbehandler skulle være tilgjengelig i tiden etter intervjuet, samt formidle en ekstra gang til barn og foresatte at de måtte ta kontakt om noe ble vanskelig.

Andenæs (1991) brukte hun det hun kaller for *livsformsintervju*. Dette er en måte å intervju barn på hvor man etterspør hvordan barn forstår seg selv og eget liv, samt den sosiale forbindelsen de inngår i (Andenæs, 1991). Dette perspektivet var inspirerende. Jeg ville gjerne få et lite innblikk i barns opplevelse av familieråd og hvordan de opplevde å medvirke. I godkjenningen fra NSD for å intervju barn lå det som et premiss at forskeren hadde kunnskap og erfaring med å snakke med barn. Jeg jobber som familieveileder og jeg snakker jevnlig med utsatte barn i barnevernet. Min vurdering er at jeg besitter erfaring og handlingskompetanse i å kunne ivareta barn i samtale om vanskelige temaer.

Inspirert av Andenæs (1991) valgte jeg å utforske hennes tilnærming med å få barn til å beskrive ut fra deres tids- og romperspektiv og generell forståelse. Hvordan familierådet var for dem. Det å se på barn som sosiale vesen som interagerer i sin hverdag, er noe Andenæs belyser i denne intervjuformen. At intervjueren skulle snakke med barnet om barnets liv «[...]med fokus på nylige og virkelige hendelser» (Andenæs, 1991, s. 276). Jeg fulgte ikke *livsformsintervjuet* i sin helhet, men lot meg inspirere. Intervju av barna var todelt. Barnas intervjuguide var viktig i så henseende at den kunne åpne opp for å følge barnas fortelling ved behov, samtidig som den holdt en viss struktur for å sikre at jeg kom gjennom de samme punktene jeg var opptatt av å snakke om.

Spørsmålsguiden for de profesjonelle var semistrukturert, med samme begrunnelse, at den skulle være åpen for at informantene kunne utdype og snakke åpent. Som uerfaren forsker opplevde jeg at jeg støttet meg mer til spørsmålene enn jeg hadde håpet. Hvert intervju varte

mellom 30 og 60 minutter. Lydopptakene ble transkribert i sin helhet i TSD. Dette innebærer pauser, nøling, latter og fyllord. I noen av sitatene har jeg endret noe for å dekke over særegen dialekt eller lignende, med begrunnelse i å ivareta personvernet til informantene.

4.4 Etiske overveielser

De etiske hensynene jeg har tatt i prosjekter handler om personvern, informert samtykke og anonymitet. Mastergradsprosjektet er som nevnt tatt med i Høgskolen i Innlandets forskningsprosjekt «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» med støtte fra Norsk Forskningsråd. Dette gjorde at jeg fikk økonomisk støtte til reisevirksomhet i forbindelse med intervjuer. Det er ikke lagt føringer på hvordan jeg skulle forske eller påvirkning på annen måte i mastergradsprosjektet mitt.

Etiske refleksjoner er viktig når man skal intervjuer noen, og spesielt i intervjuer med barn. Etikk i forskning blir viktig i *hvordan* ivareta informantenes integritet og historie på en ivaretagende måte. Jeg var opptatt av at de involverte fikk informasjon om hva de takket ja til, og hvordan gangen med intervjuene skulle være. Informasjonsskrivene inneholdt informasjon om prosjektet, artikkelformat, hva deltakelse innebar, anonymitet, sletting av intervjuer og frivillighet. Informantene ble informert om at de når som helst kunne trekke seg fra prosjektet uten konsekvenser. Jeg reiste til informantene slik at intervjuet i minst mulig grad ville være en belastning.

Alle sosialkonstruktivistiske forskningsmetoder preges av fortolkninger og forforståelser. Jeg har forsøkt å tolke og forstå svar og utsagn i konteksten de er gitt, samt gjengi i den mening jeg tror informanten har forsøkt å fremstille sine svar. Jeg kan ha gått glipp av poenger og intensjoner i arbeidet. Etterrettelighet, ærlighet og gjennomsiktighet er viktige aspekter. Det å være klar over egen rolle, fremtoning og dokumentasjon av arbeidet i forskningen er nødvendig. Jeg var bevisst min rolle som forsker og utenforstående i hvordan det kunne oppleves asymmetri i maktbalanse og status. Jeg som forsker og de informanter.

I intervju av barn er det naturligvis flere hensyn å ta. Alle hensyn rundt situasjonen barna befant seg i, viktigheten av å anerkjenne dem og sensitivitet om de opplevde intervjuet som vanskelig, var med meg underveis. Jeg kortet ned intervjuet med det ene barnet da jeg opplevde liten hukommelse og/eller ønske om å snakke mer om familierådet. Strandbu og Thørnblad (2010) påpeker at i etisk forskning med barn skal forskeren ha kompetanse rundt barnets situasjon her og nå, rundt sårbarheter, og det å kunne samtale med barn er et premiss. Å ha søkelys på forforståelse og fortolkning gir refleksivitet som er viktig (ibid). NSD satte

som premiss for godkjenning av prosjektet at den som skulle intervju barn måtte ha erfaring og kunnskap om å snakke med barn. Jeg jobber som familieveileder, har lang erfaring med å snakke med utsatte barn, ungdom og familiene deres. Barna kunne ha med moren om de ville, men det ønsket de ikke. Etterpå snakket vi alle om hva de opplevde de hadde vært med på.

I det ene intervjuet kom det frem informasjon om bekymring rundt en situasjon i nåtid. Det tok jeg opp med barnet, foreldre og saksbehandler i etterkant av intervjuet. Da det ble bekreftet var min opplysningsplikt, slik jeg forstår ikke utløst jvf barnevernloven § 6-4, 3.ledd (1992). Under intervjuet valgte jeg å avrunde samtalen om temaet, men med lovnad om at vi skulle snakke om det etterpå. Da barnet tilsynelatende opplevde det som greit, valgte jeg å fortsette intervjuet. Min vurdering var å ikke åpne opp et vanskelig tema, samt at jeg tolket barnet som god på å snakke om eget liv og følelser. Jeg er innforstått med at barn har mindre forutsetninger for å vite hva forskning er og hvorfor man gjør det. Det er likevel i min forståelse at jeg fikk reelle samtykker. Misforståelser eller feiltolking av informasjonen er mulig. Jeg har likevel forsøkt å fremstille empiri og informanter på en rettmessig måte.

4.5 Analytisk prosedyre

Hva slags vitenskapsteoretisk variant som velges, påvirker det kvalitative forskningsdesignet, formulering av problemstilling, innsamling av data, samt analyse og fortolkning. Kvalitativ metode er å fortolke virkeligheten – å få fram meningsinnholdet i sosiale fenomener, men det er viktig å ta med seg at det finnes ikke kun én måte å fortolke virkeligheten på.

I analysen av datamaterialet valgte jeg å benytte meg av strategisk tekstkondensering. Kirsti Malterud (2012) har beskrevet den som en hjelp til nybegynnere i analysearbeid med kvalitative intervjuer. Analysen skal inneholde en evaluering av funn sammenlignet med eksisterende forskning og teori (Malterud, 2012). Jeg ønsket å belyse hva informantene opplever i familieråd i høykonflikt og voldssaker. I analysen fulgte jeg strategien som tok meg gjennom en reise i transkriberingen. Jeg startet Malteruds strategi med å bruke et fugleperspektiv på intervjuene. Deretter fulgte jeg stegene som systematiserte teksten og gjorde at jeg skulle dra sammen opplevelser og utsagnene til noen få temaer og kodegrupper med subgrupper. Disse hjalp med å utvikle forholdet mitt til teksten gjennom utsagn og meningsenheter. Ved å ta deler av teksten ut til her og nå, fikk jeg en opplevelse av å forstå de konkrete utsagnene utenfor konteksten. Deretter satt jeg det sammen med en dypere forståelse for hva informantene kan ha ment og opplevd. Så skulle jeg skrive i *jeg – form* for så føre det tilbake til en analytisk tekst. Det var en spennende øvelse. Spørsmålene jeg stilte underveis i

analysen var: Hvordan oppleves familieråd i høykonflikt og voldssaker? Hvilke utfordringer opplever de, hvorfor opplever de det de gjør? Jeg gikk gjennom intervjuene flere ganger. Jeg forsøkte rettmessig å se på hvordan de opplevde familierådene, snakke med barn og foreldre, samt samarbeid og utfordringer rundt disse temaene. Her får man frem meningsenhetene og funnene i det som kalles en analytisk tekst. En viktig presisering: De ulike kodegruppene og analysen er en konstruert prosess som gjennom en strategi ikke nødvendigvis er lik hvordan andre ville forstått utsagn og tekst. Det er *min* forforståelse og *mine* fortolkninger som ligger til grunn, og jeg har forsøkt å forstå intensjonen i utsagnene til informantene. Hvordan jeg fortolker og velger ut er en del av den kvalitative analysen i tekstkondensering og forskning i intervjuform (Malterud, 2012). I neste kapittel vil jeg se på resultatene fra analysen.

5 Resultater

5.1 «Selv de som ikke har snakket sammen på 30 år»

At det finns eller skapes trygge *relasjoner* i det private og profesjonelle nettverket er en forutsetning for å kunne ivareta barns medvirkning. De ulike relasjonene i familieråd beskrives av informantene som viktige og unike. De er opptatt av de profesjonelle relasjonene mellom familier og tjenester, relasjonene mellom de ulike rollene i familierådet, og utforskning av relasjoner innad i en familie. Å organisere relasjonene som finns i familie/nettverk eller å gjenopprette ødelagte bånd i familierelasjoner, er noe familieråd kan bidra med for barn og familiers beste. Relasjonsbyggingen mellom de profesjonelle og familiemedlemmer er en ting, men trygg relasjonsbygging til barn og unge, er en viktig suksessfaktor. Barna i undersøkelsen opplevde familierådet som positivt og som noe som var fint for dem. Det eldste barnet på 11 år beskriver familierådet:

E-eh, ja, jeg likte veldig godt der vi, e-eh, der vi spiste pizza og sånn, men jeg likte BEST at vi fikk snakket om, e-eh, det som har skjedd, da! [...] Trøblene, og at folk kan hjelpe til, og det setter jeg veldig stor pris på liksom.

Det å snakke flere ganger med barn og trygge dem på intensjoner og hensikt med familierådet, gjentas som nødvendig av de profesjonelle. Å ha bevissthet rundt hvor kompleks det er relasjonelt for et barn å leve med vold og høykonflikt er nødvendig. Det er en forutsetning for barns medvirkning, at voksenpersonene er opptatt av relasjoner. En koordinator forteller: «Det har vært familiemedlemmer som ikke har hatt kontakt eller snakket sammen på 30 år som sitter sammen rundt et bord for å finne løsninger» for å forsøke å bidra for et barn, og det er ganske unikt og det gir håp.

5.2 «Det kan være en nabo, en trener, en venn!»

Det er noen forutsetninger for at barns medvirkning kan ivaretas i denne typen familieråd. *Rollene* i familieråd er noe flere informanter beskriver som viktig i hvorfor denne formen for tiltak og metode er nyttig. Informantene opptatt av at en forutsetning for suksess er at de ulike rollene følges slik de er tenkt. Det skaper forutsigbarhet i arbeidsoppgavene, og de fleste beskriver det som nødvendig for at barns medvirkning skal bli ivaretatt. Ressurspersoner fra viktige for at medvirkning skal være mulig for barns. En koordinator beskriver ambivalensen en ungdom opplevde vedrørende å tørre å si sin ærlige mening til foreldre og fosterforeldrene:

[...] og da fikk jeg påvirka han til å velge den støttepersonen han egentlig ville ha [...] Det falt veldig, veldig heldig ut både for familierådet sin del og fordi kontakten med den personen som han hadde hatt lite kontakt med de siste årene [...].

Det er en grunn til at den *riktige* støttepersonen eller ordstyreren bør velges, det er viktig at koordinator og saksbehandler følger strukturen gitt. Det å være *tro* til modellen beskrives som ekstra viktig i familieråd hvor det er høykonflikt eller vold. Informasjonen som deles og innhentes gjennom familieråd er unik, ifølge de profesjonelle. Det gjentas at en suksessfaktor er fagpersoners innlegg. Det kan være av stor betydning at alle hører det samme, at lik informasjon gis gjennom faginnlegg, og at saksbehandler ser familien sammen. At barn deltar, er en styrke og en viktig påminnelse om hvorfor familie eller nettverk samles. De ulike rollene trenger ikke fylles av familiemedlemmer «Det kan være en nabo, en trener, en venn».

5.3 «Det har vært mye motstand i saksbehandlergruppa»

Det nevnes flere *dilemmaer* med å benytte familieråd i høykonflikt og voldssaker. Spesielt utfordrende oppleves det å skulle ivareta barns medvirkning da det er ulike måter å vurdere det på. De profesjonelle beskriver at de er opptatt av å snakke med barn, ha deres utfordringer og livssituasjon høyt på agendaen, men på hvilket nivå kan bli uklart. Bekymringer for om man får skjermet barn nok, og om vekting mellom rettigheter til medvirkning og beskyttelse, nevnes av flere. Noen opplever at det er ulikhet mellom tjenestene på hvorledes de benytter seg av familieråd. Andre beskriver at det internt i egen tjeneste fortsatt er diskusjoner og usikkerhet rundt modellen. Dette handler om ulik kunnskap i tjenestene og at det på systemnivå er uklarheter. Vektingen rundt beskyttelse og medvirkning diskuteres fortsatt; bør barn delta? En saksbehandler forteller:

[...] her har vi på en måte ikke klart å trygge oss nok på at det er bra for barn å være til stede i et sånt råd [...] så lenge man ikke har en opplevelse at det kan være bra så tror jeg man vegrer seg.

En annen forteller: «Om ungdommen og foreldrene er uenige i spørsmålene til familierådet, så støtter vi ungdommen, det kan skape utfordringer».

6 Diskusjon

Diskusjonen skal være et supplement til artikkelen i besvarelsen. Informantene opplever dilemmaer vedrørende mangel på systematisering i tjenestene rundt barns deltakelse, samt dilemmaer om vektingen av barns rettigheter til medvirkning og beskyttelse.

Problemstillingen etterspør: «*Hvordan opplever profesjonelle og barn familieråd i høykonflikt og voldssaker?*» Diskusjonen tar utgangspunkt i de tre kategoriene informantene beskriver opplevelser rundt: *Betydningen av relasjoner, roller og dilemmaer*, som er forutsetninger og suksesskriterier i høykonflikt og voldssaker. Kan noe i min undersøkelse være relevant for bruken i fremtidige familieråd i familierådene?

Barna beskriver positive opplevelser rundt deltakelse og de opplevde det som godt at familien stilte opp for dem. Fagpersonene beskriver at til tross for alvorligheten i sakene er det positive opplevelser. Spesielt for temaet rundt *roller* er det helt avgjørende at de følges som anbefalt, for at det skal bli gode familieråd. Dette samsvarer med funn i Kunnskapsstatus (2014), faglitteratur, samt i forskning av blant annet Heino (2009), Strandbu m.fl (2014; 2007, 2010; 2010, 2015) og Omre og Schelderup (2009). Funnene belyser suksesskriterier og forutsetninger for gjennomføring av familieråd. Videre drøftes de tre kategoriene.

6.1 Relasjoner

Det *relasjonelle* aspektet dokumenteres som en av styrkene i familieråd. Det kan skapes nye relasjoner, det beskrives at ødelagte bånd kan re-etableres, og at enkelte personer i et nettverk kan struktureres inn til å være nye, gode og fruktbare relasjoner til en forelder eller et barn. Motsatt kan skuffelsen over at det ikke er noen som ønsker å bidra skape et vakuum eller en større følelse av stigma. Oppstart av betydningsfulle prosesser av relasjonell art kan være viktig for fremtiden. Funnene om positive, relasjonelle erfaringer fra intervjuet med barna støtter opp om forskningen fra blant annet Omre og Schelderup (2009), men også Strandbu (2010). I Heino (2009) fremheves det at et viktig aspekt er potensiale til å styrke relasjoner i og rundt familier og bidra til kontinuitet i barnets relasjoner til viktige andre. Videre viser det likevel at barna i Heinos (2009) undersøkelse har en opplevelse av å ikke bli snakket med

nok. Det oppleves fortsatt *for* tilfeldig. Dette er nyttig å ta med seg videre i evaluering av modellen.

Relasjonen mellom familien/nettverk og de profesjonelle instansene er av stor betydning. Informantene opplever at de får kjennskap til familien og nettverk som de aldri ville fått uten familieråd. Utfordringene derimot er der det er lite eller sårbart nettverk hvor de har få personer å støtte seg på. Det blir fremtredende at familieråd krever mye tid til relasjonsbygging for å kunne komme frem til hvilke personer kan være trygge relasjoner for barn videre i livet. Dette utfordrer i en arbeidshverdag hvor barneverntjenestene har lite tid og for få ansatte. På den annen side vil tidsbruken med relasjonsbygging skape god oversikt over hvilke ressurser av relasjonell art familiene og barn har tilgjengelig, samt muligheten for et samarbeid på et dypere nivå vil kunne skapes. De profesjonelle i undersøkelsen beskriver at en trygg relasjon er med på å hjelpe barns medvirkning og mulighet til å ytre egne synspunkter.

6.2 Roller

Rollene de ulike personene har bør følges sier informantene. God rolleavklaring skaper forutsigbarhet og fokuset kan være på arbeidsoppgavene. Roller i form av mennesker er nevnt som en grunnstein i familieråd, og at det er de riktige kan være avgjørende. Dette støttes av tidligere nevnt forskning både generelt på familieråd, men også i evalueringsrapporten til Sentio research (2019). Utfordringen med å få de riktige personene til å være med, kan være der ikke uttalte trusler eller frykt vanskeliggjør åpenhet og ærlighet. Da blir koordinators og saksbehandlers rolle ekstremt viktig i å skulle forsøke å avdekke og trygge.

De profesjonelle opplever at fagpersoner som hentes inn for å faginnlegg om hva vold gjør med barn, eller hvordan høykonflikt setter barns følelser sekundært, er en suksessfaktor i familieråd. Familiene får den samme informasjonen, og det kan være viktig for både familien og barna at det er åpenhet. Det er en anerkjennelse i det. Likevel opplever man at det er usikkerhet angående nivået av barns medvirkning i disse familierådene. Usikkerhet om hvordan de profesjonelle skal klare å skjerme barna godt nok underveis i familierådet er en utfordring som nevnes, en annen er ulikhet internt i tjenestene som vanskeliggjør saksbehandlerrollen. Derimot en direkte ordstyrer, en modig støtteperson, en omgjengelig, leken koordinator og en tydelig, men klok saksbehandler er alt med på å skape trygge rammer for at familiene og barna skal kunne ha et godt utbytte av familierådet.

En koordinator beskriver erfaring med at familiemedlemmer har hatt alvorlige psykiske lidelser som har blitt avdekket underveis i prosessen. Da har de måttet gå bort fra familieråd fordi det har skapt utfordringer som ekskluderer bruk av modellen. Dette er

uheldig, men samtidig en påminnelse om at det ikke kan brukes i alle familier. Koordinator i undersøkelsen fortalte at han alltid spurte familiene om hvem det var som kunne komme til å sabotere familierådet. For da kunne han jobbe ekstra inn mot denne personen. At de ulike personene som er invitert inn bidrar og ikke bare kommer og hører, er også avgjørende for at resultatet skal bli godt. Å ha kunnskap rundt betydningen av roller i modellen betyr ikke at de uten er faring ikke skal gjennomføre slike familieråd. Derimot bør det brukes mer slik at *flere* får erfaring med den. Selv om det understrekes at det kreves mye av de profesjonelle (Jenssen et al., 2014), må det ikke bli et argument for å ikke lære opp flere.

6.3 Dilemmaer

Dilemmaene blir behandlet i noe større grad enn de andre kategoriene, da det her kan være muligheter for forbedring. Informantene beskriver dilemmaer rundt selve modellen på systemnivå, samt å vekte barns rett til medvirkning og beskyttelse. Sistnevnte dilemma glir mellom systemnivå og kunnskapsnivå hos den enkelte tjeneste eller fagperson.

De profesjonelle etterspør mer diskusjon i tjenestene på «hvordan mener vi at barns medvirkning skal fremmes generelt hos oss». De ønsker at alt vedrørende familieråd forankres i ledelsen, og at det bør bli en generell enighet om bruken innad i den enkelte tjeneste. Der det er usikkerhet eller for lite kunnskap på ledelsesnivå, vil bruken kunne bli tilfeldig. Da blir det opp til den enkelte saksbehandler å skulle foreslå modellen. Et annet aspekt er om det er få personer med erfaring eller kunnskap, blir naturlig nok familieråd mindre brukt. Det kan være at tjenester har god kunnskap på ledelsesnivå, men for lite i personalgruppa, og det kan resultere i usikkerhet og vegring mot å bruke modellen. Et tredje aspekt er at ledelse og/eller personer i personalgruppa har andre sosialfaglige standpunkt eller teorier for barnevernsarbeid og tiltak. Da vil man ha en utfordring i at foretrukne forståelsesrammer for sosialt arbeid, hemmer og ikke fremmer samarbeid i den enkelte tjeneste. Dette er dilemmaer på systemnivå som det bør forskes mer på. Diskusjonen for tjenestene kan bli hvordan skal man bruke familieråd tjenesten, og *må* alle forplikte seg til å bruke beslutningsmodellen?

Strandbu (2010) har i sin forskning fra barnevernslederkonferansen i 2008, funnet ut at det er fire hovedgrunner for at barns medvirkning nedprioriteres. Til tross for et uttalt ønske om det når beslutninger skal tas i barnevernet. Beskrivelser på systemnivå er om mangel på «tid, ressurser og organisatoriske forhold», som gjør det vanskelig å gjennomføre involvering av barn i egne barnevernssaker og beslutninger (s. 74). I en travel hverdag er det lettere å gjennomføre kontakt med foreldre. For å få til å møte barn uten foreldre, krever mer planlegging, tid og organisering. Samtidig belyser Strandbu (2010) at det er for få retningslinjer på hvordan man kan snakke med barn på en trygg og ivaretagende måte, og det

har vært opp til det enkelte barnevernskontoret å løse dette. Mangel på felles rutiner og struktur til et så viktig verv, er en svakhet og særs nødvendig for trygg relasjonsbygging (ibid). Dette er i tråd med mine funn i undersøkelsen. En tredje utfordring er at «manglende kompetanse og manglende faglig trygghet» hindrer saksbehandlere å utføre samtaler med barn (Strandbu, 2010, s. 75). Om man ikke har retningslinjer eller systemer på hvordan samtaler med barn skal iverksettes angående beslutninger, vil det være naturlig at det blir mer sporadisk når samtalene skjer. Det hjelper ikke å ha utdanning og kursing om man ikke får øvd på å snakke med barn og unge jevnlig.

Dilemmaet med medvirkning og beskyttelse og hvordan de profesjonelle bør vekte dette er det andre nivået. Helt lik praksis mellom tjenester, eller innad i den enkelte tjeneste, vil man aldri klare å få til. Det er likevel en generell opplevelse i undersøkelsen at barn skal snakkes med og lyttes til. Samtidig er det ikke bare å la barn delta, det fordrer at saksbehandler har en trygg relasjon og dialog både med barn og foreldre, ikke bare barnet (Strandbu, 2010). At synspunktene deres er viktige, at de vurderes i henhold til barnets alder og modenhet, og at barn alltid skal snakkes med, er funn i de profesjonelles utsagn. Barns rettigheter til medvirkning og beskyttelse har vært mye diskutert de siste tiårene. I lys av forskning på barns rettigheter i barnevern, er det understreket at barn fra 7 år skal lyttes til og deres meninger skal tas til etterretning avhengig av alder og modenhet. I forslag til ny barnevernlov, ser det ut som om de ønsker å fjerne alder, og heller skrive modenhet og forståelse rundt egen situasjon som kriterier (Barne- & likestillingsdepartementet, 2019).

Strandbu (2010) viser paradokset ved at departementet la barneverntjenestens kompetanse for å snakke med barn, til grunn for å senke alderen for å innhente barns mening fra 12 år til 7 år. Imens undersøkelsen til Strandbu viste at «Lederne beskrev en negativ sirkel der manglende metoder til å kommunisere med barn førte til usikkerhet» (s. 75). Dette er interessant, og det er også for meg et uttrykk for etterspørselen av spesialisering i kjølvannet av New Public Management (NPM). NPM ønsker effektivisering og spesialisering også innen samfunnsfaglige metoder i sosialt arbeid. De som i utgangspunktet er spesialutdannet, faglig sterke og i sin praksis skal og bør være trygge på å snakke med barn, snakker *ikke* nok med barn. Fagligheten svekkes, handlingskompetansen uteblir, usikkerheten høy, og etterspørsel for metodikk og verktøy stiger parallelt. Det fremstår som et paradoks at lederne mente at saksbehandlere faktisk *ikke* kunne snakke med barn, heller enn at de ikke hadde fått *erfaringskompetanse* på det. Videre at de dermed burde ønsket økt innsats på å forbedre det i personalgruppa. Denne opplevelsen støtter mine informanter, og de opplever at de i tjenesten er usikre på hvor mye barn skal snakkes med og inkluderes i familierådsprosessen.

Strandbu (2010) beskriver i likhet med mine informanter, frykt for at barnet ikke vet sitt eget beste eller ikke vet nok om egen situasjon i forbindelse med hvordan beslutninger tas. Utfordringer ved oppfølging av barn i etterkant med tanke på skyldfølelse, samt at de er umodne, er kjente argumenter for hvorfor man ikke prioriterer samtaler med barn. Det fjerde punktet Strandbu (2010) beskrev var mangler ved bevisstheten og hvordan barnevernet prioriterer barns medvirkning. Barns beskyttelse er en grunnpilar i barnevernet, men ikke nødvendigvis rettighetene rundt barns medvirkning. At barn og unge får mulighet til å bli hørt, uttale seg, rett til informasjon og deltakelse når det skal tas beslutninger i deres liv er også en side av barnevernsarbeid som gir legitimitet. Vektingen mellom beskyttelse og medvirkning er også tematisert av Strandbu (2010), og hun beskriver ønske om en:

Tyngre vekting av deltakelse, hvor retten til deltakelse defineres som et normativt grunnprinsipp i utdanninger, faglitteratur og i offentlige dokumenter, styrke saksbehandlerens bevissthet når det gjelder barns rett til deltakelse (s. 80).

Et viktig prinsipp i familieråd beskrives i Barnekonvensjonen nr 2 i artikkel 12 (FN, 1989). Der står det at barnet skal høres i «enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet», med dette inkluderes alt offentlig, både avgjørelser som tas av forvaltningen og domstolene. Familieråd er den beslutningsformen barnevernet bruker i dag som ivaretar barn og unges rett til å uttale seg, bli lyttet til og gir rett til innflytelse. Der hvor barnevernet skal avgjøre noe i barnets liv vil punkt 2 være et grunnlag for å sikre at barnet blir hørt (ibid). Det betyr likevel ikke at barn har rett til å bestemme.

Det kan som nevnt være ulike årsaker til at barn ikke ønsker å snakke, tør eller vil snakke. Det kan ha for store omkostninger for dem. Om man ikke har god nok tid til trygg relasjonsbyggingen, må de profesjonelle forsøke å finne løsninger som er best mulig på vegne av barnet. Det skaper usikkerhet for fagfolk om de ikke får til å snakke med barn. Ambivalensen rundt vektingen av både rett til medvirkning og beskyttelse er med på å skape usikkerhet i feltet.

Strandbu (2010) er en advokat for barns medvirkning. Hun påstår med belegg i forskning, at det er ingen grunn til ikke å inkludere barn. Det er lett å forstå ambivalens og dilemmaer med å snakke med barn som lever i vold og høykonflikt. Det er krevende for barn. Paradokset er at man er bekymret for å la barn delta i familieråd om deres fremtid og løsninger på alvorlige situasjoner. Familie og nettverk informeres om hva som er skadelig eller ulovlig. Alternativet i en del av disse sakene vil være å akutt plassere barna, eller

planlegge flytting til fosterhjem til fremmede. I min forståelse er dette mer krevende og en mye større inngripen i barnets liv, enn å måtte snakke om og delta i familieråd. Det er med bakgrunn i forskning *velldig få* situasjoner der medvirkning er skadelig for barn. Min undersøkelse bekrefter dette synet.

7 Konklusjon

I besvarelsen har jeg forsøkt å belyse hvordan barn og profesjonelle opplever familieråd i høykonflikt og voldssaker. Informantenes opplevelser av problemstillingen ble kategorisert i *relasjoner, roller og dilemmaer*. Det er forutsetninger for at familieråd i høykonflikt og voldssaker skal gi et godt resultat. Betydningen av relasjonsbygging, samt modellens krav til at de ulike rollene følges, samsvarer med annen forskning og skiller seg *ikke* fra andre varianter av familieråd. Barna opplever at det var fint å være i familieråd, og det viktigste for dem var det relasjonelle ved at familien stilte opp. Min tolkning er at der barn opplever høykonflikt og vold vil det være ekstra viktig med tid til å bygge tillit og trygge relasjoner. Ulike forutsetninger bekreftes i undersøkelsen og gir håp for mer systematisert bruk av familieråd som beslutningsmodell.

Dilemmaene informantene beskriver handler om to nivåer: Det ene er på systemnivå angående ulikhet i bruken av, og tydeligere føringer på når familieråd skal brukes i høykonflikt og voldssaker. Det virker som om når tjenester strever innad og er skeptisk til familieråd i høykonflikt og voldssaker, brukes det mindre. Det andre handler om ulik forståelse og vekting av barns rettigheter for beskyttelse og medvirkning i de ulike familiene. Informantene opplever at suksesskriterier innebærer god forberedelse, konkrete faginnlegg, samt god tid til å drøfte med deltakerne. Konkretisering av hva hensikten er og hvorfor man vurderer beslutningsmodellen, er en forutsetning.

Hovedargumentet for utfordringer med implementering av familieråd innen høykonflikt og voldssaker, kan handle om mangel på kunnskap om barns medvirkning i tjenestene. På et overordnet nivå kan forbedret kunnskap om barns medvirkning og beskyttelse, samt føringer som ivaretar dette, være av betydning. Innad i tjenestene beskriver informantene en opplevelse av ulikhet i vektingen av barns rettigheter til beskyttelse og medvirkning. De beskriver at familieråd i høykonflikt og voldssaker ikke er ferdig diskutert i tjenestene. Motstridende faglige standpunkter internt skaper motstand mot bruk av modellen. Satt helt på spissen kan det se ut som om det tidvis er tilfeldigheter, og opp til den enkelte tjenestes (eller saksbehandlers) kunnskap og tro på beslutningsmodellen, som avgjør bruken.

For at en beslutningsmodell skal oppleves som trygg er det viktig med forankring og kunnskap i ledelsen. Økt kunnskap, samt god tid og ressurser til opplæring, vil kunne bidra til en likere bruk av modellen til tross for kompleksiteten.

I sammenligning med barns rett til beskyttelse er det for sjeldent at barn reelt får medvirke i egne liv. Dilemmaene om det er trygt nok og godt for barn å delta, er vanskelig å vekte (Jenssen et al., 2014). De voksne skal tilrettelegge for deltagelse og de skal *aktivt* søke barns/ungdoms meninger, og det er ingen grunn til å ikke inkludere barn (Strandbu, 2010). Dilemmaer i forbindelse med å aktivt søke barnets synspunkter skal ikke gjøre at man unnlater å diskutere, og å problematisere fordeler og ulemper. Informantene forteller at de tror på modellen og at barn *skal* medvirke. Anerkjennelse av barns hverdag og opplevelser er nødvendig. I møte med skepsis hos kolleger derimot, blir de profesjonelle likevel usikre.

Det finns ingen enkle løsninger på dilemmaene, men de *må* diskuteres mer. Det er som nevnt motsetninger i å både skulle beskytte barnet og samtidig fremme medvirkning. De profesjonelle og barna som deltok i denne undersøkelsen opplevde familieråd som et godt tiltak. I samarbeid med familiene opplevde de at familierådet ga resultater de ikke ville klart å få til uten. Barna beskrev at det var fint å bli anerkjent av familien og å snakke om det vanskelige. Bufetat kan være tjent med å få undersøkt i større grad *hvorfor* det kan oppleves vanskelig å trygge de profesjonelle, samt å forske mer på utfordringene på systemnivå. Det er allerede utarbeidet sjekklister og tillegg i etterkant av tidligere forskning, men det er ifølge min undersøkelse fortsatt ikke tatt i bruk på en god nok måte. Kanskje ikke oppdateringer på nye rutiner når ut i tjenestene. For å kunne dempe utryggheten som opplevelse må tematikken og utfordringene løftes opp og diskuteres mer. I tillegg vil kunnskap om hvilke premisser som bør ligge til grunn og hvilke suksesskriterier som støttes her, være med på å dempe skepsisen til å bruke familieråd i høykonflikt og voldssaker. Å dra nytte av de profesjonelle og barnas erfaringer fra familieråd er et viktig bidrag til debatten. På den måten kan utvikling skje i et positivt og fremtidsrettet perspektiv. Forskning videre på disse temaene vil være nyttig. Å sikre en systematisert, faglig og trygg ivaretagelse av barns medvirkning og beskyttelse i beslutningsmodellen familieråd i høykonflikt og voldssaker, bør være et fremtidig mål.

8 LITTERATUR:

- Andenæs, A. (1991). Fra undersøkelseobjekt til medforsker? Livsformsintervju med 4-5 - åringene. *Nordisk Psykologi*, 43 (4), 274-292.
- Barne- & likestillingsdepartementet. (2019). *Høringsnotat – Forslag til ny barnevernslov*. www.regjeringen.no: www.regjeringen.no. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-barnevernslov/id2639982/?expand=horingsnotater>
- Barneloven. (1981). *Lov om barn og foreldre (barneloven)*. Lovdata.no: LOVDATA. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (barnevernloven)* Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bufdir. (2019). *Bruk av familieråd i vold- og høykonfliktsaker*. Sentio Research: Barne-, ungdom- og familiedirektoratet.
- Corsaro, W. (2015). *The sociology of childhood* (4. utg.). Los Angeles: Sage.
- Department of Social Welfare. (1988). *Puaa-Te-Ata-Tu: Ministerial Advisory Committee Report*. . Wellington, New Zealand: New Zealand Government.
- Fauske, H. (2009). Kan barnevernet bygge sosial kapital? Sosial kapital som ressurs i barnevernets arbeid. I R. R. o. B. Starrin (red.) (Red.), *Sosial kapital i et velferdsperspektiv. Om å forstå og styrke utsatte gruppers sosiale forankring*. (bd. 1, s. 84-97). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- FN. (1989). FNs barnekonvensjon. I(2003 utg.). www.regjeringen.no. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>
- Havnen, K. J. S. & Christiansen, Ø. (2014). *Kunnskapsstatus om familieråd, erfaringer og effekter*. Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (RKBU Vest), Uni Research Helse.
- Heino, T. (2009). *Family Group Conference from a Child Perspective. Nordic research report*. Jyväskylä: Gummerus Printing.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jenssen, T., Strandbu, A., Thørnblad, R. & Holtan, A. (2014). Saksbehandlers dilemmaer - utfordringer vedrørende barns deltakelse i familieråd om fosterhjem. *Fontene Forskning*, 69-81.
- Lundby, L. & Gotovac, M. K.-. (2016). *Familieråd - håndbok, Bufetat Region Øst* [website]Bufetat region øst.
- Malterud, K. (2012). Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40, 795-805. <https://doi.org/10.1177/1403494812465030>
- Omre, C. & Schelderup, L. (2009). *Barn i barnevernet*
en studie om styrkeprosesser i familieråd. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Omre, C. & Schjelderup, L. (2009). *Barn i barnevernet. En studie om barns deltakelse og styrkeprosesser i familieråd*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Rasborg, K. (2013). Sosialkonstruktivismen i klassisk og moderne sosiologi. I L. Fuglesang (Red.), *Videnskabsteroi i samfunnsvidenskapene*. (s. 403-434). Samfunnslitteratur.
- Regjeringen. (2012-2013). *Prop. 106 L (2012-2013)*. Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement.
- Ryen, A. (2002). Sentrale paradigmer innen kvalitativ forskning. I *Det kvalitative intervju. Fra vitenskapsteori til feltarbeid* (s. 60-72). Vigmostad & Bjørke AS.
- Rød, P. A., Ekeland, T.-J. & Thuen, F. (2008). Barns erfaringer med konfliktfylte samlivsbrudd: Problemsforståelse og følelsesmessige reaksjoner. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 45(5), 555-562.
- Sandberg, K. (2010). Barns rett til medbestemmelse - et juridisk perspektiv. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barns beste?* (s. 47-69). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A. (2007). *Barns deltakelse og barneperspektivet i familierådsmodellen* Tromsø, Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

- Strandbu, A. (2010). Barnets deltakelse og barnets beste i barnevernet. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barns beste?* (s. 71-88). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A. & Thørnblad, R. (2010). "Sårbare" barn som deltakere i kvalitativ forskning. *Forskningsetikk og etisk forskning. Barn, 1*, 27-41.
- Strandbu, A. & Thørnblad, R. (2015). Hva står på spill? Barns deltakelse og budskap i mekling. *FOKUS PÅ FAMILIEN, 4*, 271-291.
- Thagaard, T. (2017). *Systematikk og innlevelse*.
- Turner, D. W. (2010). Qualitative Interview Design: A Practical Guide for Novice Investigators. *The Qualitative Report, 15*(3), 754-760.
- Ulvik, O. S. (2009). Barnsrett til deltakelse - teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelpers samarbeid med barn. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 46*(12).

VEDLEGG til innledning

Vedlegg 1.

Informasjonsskriv med samtykkeskjema

Koordinator

Barn

Ungdom

Barnevernsarbeidere

Foreldre

Samtaleguide

Koordinator

Barn og unge

Barnevernsarbeidere

Koordinator:

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet»?

Formål

Formålet med forskningsprosjektet er å finne ut hvordan barn opplever å få sine interesser ivaretatt i familierådsmodellen hvor familieråd ble brukt i familier hvor det er alvorlige foreldrekonflikter og/eller anklage om vold. Opplever de det som hjelp, og føler de at de blir hørt er mitt fokus. Familieråd legger opp til at barn, unge, foreldre og nettverk tar del i beslutninger om barnets situasjon. Jeg ønsker spesielt å finne ut mer om hvordan barnet selv opplever denne formen for familieråd. Det er ønskelig å snakke med barn og de profesjonelle om dette temaet.

Prosjektet er en masterstudie som vil ende i en artikkel om temaet, og er en del av forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» ved Høgskolen i Innlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne informasjonen fordi du har jobbet som koordinator i familieråd i høykonflikt og voldssaker. Gjennom Lise Lundby har jeg fått din kontaktinformasjon som har formidlet at du har sagt ja til å delta i forskningsprosjektet, samt at hun har fått tillatelse fra deg for å videreformidle kontaktinformasjon til meg.

Hva innebærer deltakelse?

Deltakelse innebærer en samtale med meg om hvordan det er å jobbe med familieråd i høykonflikt og voldssaker. Dersom du har jobbet med en familie som samtykker til å delta i forskningsprosjektet ønsker jeg også å snakke med deg om hvordan det var å jobbe med den familien sitt familieråd. Samtalene vil finne sted et par uker etter familierådet der det er mulig, og om det er familier som takker ja til å la meg snakke med barna selv om det er en stund siden de gjennomførte familieråd, kan tidspunktet tilpasses i løpet av vår/ sommer 2019. Jeg vil snakke om hvordan du synes det er å bruke familieråd i høykonflikt- og voldssaker som beslutningsmodell i barnevernet generelt. Jeg vil også spørre om hvordan du mente at barnets interesser ble, eller ikke ble ivaretatt i det eller de familierådene du har vært med på. Jeg lurer også på hvordan din opplevelse av forberedelsene til barnet har vært. Etter familierådet vil jeg spørre om hvordan du opplevde familierådet ivaretok barnets interesser fra ditt profesjonelle ståsted, og hvordan du vurderer handlingsplanen som familierådet kom frem til med tanke på dette. Under intervjuene vil jeg bruke lydopptaker. I samtalene med barnet vil jeg også snakke om hvordan forberedelsene har vært, om samarbeidet med barnevernstjenesten og koordinatoren om hvordan de opplevde familierådet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Jeg har taushetsplikt, og det er bare jeg som vil ha tilgang til lydopptakene med intervjuene.

Under prosjektperioden lagres og behandles data på en forskningsplattform (TSD) som oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av forskningsdata. Lydopptakene blir tatt opp på en app på telefonen som sender lydopptakene kryptert til TSD. De kan ikke lyttes til på telefonen før jeg logger inn i TSD på min datamaskin. Når jeg skriver om intervjuene ord for ord (transkriberer) vil intervjuene bli anonymisert, det vil si at ingen navn eller andre opplysninger om enkeltpersoner bli gjenkjent. Lydopptakene vil bli slettet når de er transkribert. Når prosjektet er ferdig skal jeg skrive masteroppgaven min i form av en artikkel om ivaretagelse av barnet i familieråd. Alle navn og opplysninger som er knyttet til deg vil bli byttet ut. På den måten vil ingen kunne vite at du har vært med i prosjektet eller hva du har fortalt meg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Masteroppgaven min skal etter planen leveres våren 2020. Alle personopplysninger om deg vil da bli slettet. **Anonymiserte** transkripsjoner av samtalene vil bli avlevert og langtidslagret i databasen til Norsk senter for forskningsdata (NSD) og kan gjøres tilgjengelig for gjenbruk til nye undervisnings- og forskningsformål. Datamateriale fra uformelle samtaler vil **ikke** bli avlevert til langtidslagring.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Høgskolen i Innlandet* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, masterstudent ved Ingeborg Johanne Barth, ingeborgjohanne.barth@ski.kommune.no t. 45217502
- Høgskolen i Innlandet ved Lene Nygaard Solli, lene.solli@inn.no, t. 61288326

- NSD – Personvernombudet, personvernombudet@nsd.no, t. 55582117.
- Høgskolens lokale kontaktperson for personvern i forskning: anne.lofthus@inn.no, t. 61288277

Med vennlig hilsen

Masterstudent i sosialt arbeid med barn og unge

Ingeborg Johanne Barth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å samtale med masterstudenten

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, våren 2020.

Dato: _____

Signatur: _____

Barn:

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet»?

Formål

Jeg vil gjerne snakke med barn som deg, for å finne ut hvordan du opplever å bli forstått og lyttet til i familieråd. Jeg er interessert i om du opplevde at alle de forskjellige voksne lyttet til deg. Familieråd legger opp til at barn, unge, foreldre og nettverk får være med å bestemme rundt ulike barns situasjoner der de ikke har det så greit.

Barnevernet har vært med på et prosjekt hvor det har blitt prøvd ut familieråd med familier der det har vært alvorlige konflikter mellom foreldre, eller der noen har opplevd vold i familien. Dette prosjektet har din familie vært med på og jeg ønsker spesielt å finne ut mer om hvordan barn opplever denne formen for familieråd. Jeg ønsker både å snakke med barn, men også saksbehandlere og koordinatorene fra familierådet slik som ditt.

Prosjektet er en masterstudie som vil ende i en artikkel om temaet, og er en del av forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» ved Høgskolen i Innlandet.

Din familie skal snart ha, eller har hatt et familieråd og jeg ønsker å treffe deg og snakke med deg om hvordan du har opplevde det. Jeg vil også snakke med koordinatoren og den ansatte i barnevernet som var med på familierådet.

Hva skal jeg snakke med deg om?

Etter familierådet ønsker jeg å treffe deg for å snakke om hvordan tiden har vært siden det ble bestemt at dere skulle ha et familieråd. Hvem har snakket med deg? Hva har du fått vite om familieråd? Har du vært med å bestemme hvilke spørsmål familien skal finne løsninger på? Er det noe du gruet deg til? Hvordan synes du det gikk? Fikk du sagt dine meninger? Har det skjedd noen forandringer siden familierådet? Samtalene vi har vil bli tatt opp på lydopptaker. I samtalene kan det også hende vi kommer inn på temaer som handler om din fysiske og psykiske helse, om du er i kontakt med andre helsetjenester, om din familiesituasjon, etnisk tilhørighet eller kulturelle bakgrunn.

Hva skjer med det du forteller meg?

Jeg har taushetsplikt. Det betyr at det du forteller til meg ikke vil bli fortalt videre til noen andre, heller ikke til foreldre dine.

Det er likevel slik at om du forteller meg om noe du har vært utsatt for som ikke har kommet frem tidligere kan det være at det du forteller meg vil utløse **meldeplikt** hos meg. Det betyr at om du forteller meg noe som er kriminelt som du har gjort, eller noen har gjort mot deg, kan det utløse min meldeplikt. Det betyr at jeg har plikt til å si det til politiet eller barnevernet.

Intervjuene vil bli oppbevart nedlåst. Jeg skal snakke med barn og voksne fra flere familieråd. Når prosjektet er ferdig skal jeg skrive artikler og bok om det dere forteller. Alle navn og opplysninger som er knyttet til deg vil bli byttet ut. På den måten vil ingen kunne vite at du har vært med i prosjektet eller hva du har fortalt meg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Masteroppgaven min skal etter planen leveres våren 2020. Lydopptakene vil bli slettet når prosjektet er slutt.

Frivillig

Det er frivillig å treffe meg. Selv om foreldrene dine synes det er greit, er det du som bestemmer. Hvis du velger å treffe meg, kan du når som helst ombestemme deg uten å fortelle meg hvorfor. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil treffe meg, eller om du ombestemmer deg senere.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, masterstudent ved Ingeborg Johanne Barth, ingeborgjohanne.barth@ski.kommune.no t. 45217502
- Høgskolen i Innlandet ved Lene Nygaard Solli, lene.solli@inn.no, t. 61288326
- NSD – Personvernombudet, personvernombudet@nsd.no, t. 55582117.
- Høgskolens lokale kontaktperson for personvern i forskning: anne.lofthus@inn.no, t. 61288277

Med vennlig hilsen

Masterstudent i sosialt arbeid med barn og unge

Ingeborg Johanne Barth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å samtale med masterstudenten

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, vår 2020.

Dato: _____

Signatur: _____

Ungdom:

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet»?

Formål

Jeg vil gjerne snakke med ungdom som deg, for å finne ut hvordan du opplever å bli forstått og lyttet til i familieråd. Jeg er interessert i om du opplevde at alle de forskjellige voksne lyttet til deg.

Familieråd legger opp til at barn, unge, foreldre og nettverk får være med å bestemme rundt ulike barn og unges situasjoner der de ikke har det så greit.

Barnevernet har vært med på et prosjekt hvor det har blitt prøvd ut familieråd med familier der det har vært alvorlige konflikter mellom foreldre, eller der noen har opplevd vold i familien. Dette prosjektet har din familie vært med på og jeg ønsker spesielt å finne ut mer om hvordan barn og ungdom opplever denne formen for familieråd.

Prosjektet er en masterstudie som vil ende i en artikkel om temaet, og er en del av forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» ved Høgskolen i Innlandet.

Din familie skal snart ha, eller har hatt et familieråd og jeg ønsker å treffe deg og snakke med deg om hvordan du har opplevde det. Jeg vil også snakke med koordinatoren og den ansatte i barnevernet som var med på familierådet.

Hva skal jeg snakke med deg om?

Etter familierådet ønsker jeg å treffe deg for å snakke om hvordan tiden har vært siden det ble bestemt at dere skulle ha et familieråd. Hvem har snakket med deg? Hva har du fått vite om familieråd? Har du vært med å bestemme hvilke spørsmål familien skal finne løsninger på? Er det noe du gruet deg til? Hvordan synes du det gikk? Fikk du sagt dine meninger? Har det skjedd noen forandringer siden familierådet? Samtalene vi har vil bli tatt opp på lydopptaker. I samtalene kan det også hende vi kommer inn på temaer som handler om din fysiske og psykiske helse, om du er i kontakt med andre helsetjenester, kontakt med ulike instanser og om din familiesituasjon, etnisk tilhørighet eller kulturelle bakgrunn. Dersom du synes det er greit ønsker jeg å snakke med saksbehandleren som var med i familierådet. Det betyr at du må oppheve taushetsplikten saksbehandleren har overfor meg. Det samme gjelder koordinatoren som var i familierådet. Du må også oppheve taushetsplikten han/hun har overfor meg.

Om du vil kan du ha med en voksenperson du er trygg på med til samtalen med meg. Jeg vil snakke med deg alene, men om du underveis trenger en pause eller vil avbryte samtalen er det helt ok. Om du i etterkant av samtalen syntes det er vanskelig eller om du får noen reaksjoner er det viktig at vi har laget en avtale på hvem du kan snakke med og få hjelp fra. Det kan være en trygg voksen og/eller en fra barnevernet.

Hva skjer med det du forteller meg?

Jeg har taushetsplikt. Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det betyr at det du forteller til meg ikke vil bli fortalt videre til noen andre, heller ikke til foreldre dine.

Det er likevel slik at om du forteller meg om noe du har vært utsatt for som ikke har kommet frem tidligere eller om du er over den **kriminelle lavalder (fra fylte 15 år)**, kan det være at det du forteller meg kan komme til å utløse **meldeplikt** hos meg. Det betyr at om du forteller meg noe som er kriminelt som du har gjort, eller noen har gjort mot deg, kan det utløse min meldeplikt. Det betyr at jeg har plikt til å si det til politiet eller barnevernet for eksempel. Intervjuene vil bli oppbevart nedlåst. Jeg skal snakke med barn, ungdom og voksne fra flere familieråd.

Under prosjektperioden lagres og behandles data på en forskningsplattform (TSD) som oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av forskningsdata. Lydopptakene blir tatt opp på en app på telefonen som sender lydopptakene kryptert til TSD. De kan ikke lyttes til på telefonen før jeg logger inn i TSD på min datamaskin. Når jeg skriver om intervjuene ord for ord (transkriberer) vil intervjuene bli anonymisert, det vil si at ingen navn eller andre opplysninger om enkeltpersoner bli gjenkjent. Lydopptakene vil bli slettet når de er transkribert. Når prosjektet er ferdig skal jeg skrive masteroppgaven min i form av en artikkel om det dere forteller. Alle navn og opplysninger som er knyttet til deg vil bli byttet ut. På den måten vil ingen kunne vite at du har vært med i prosjektet eller hva du har fortalt meg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Masteroppgaven min skal etter planen leveres våren 2020. Alle personopplysninger om deg vil da bli slettet. **Anonymiserte** transkripsjoner av samtalene vil bli avlevert og langtidslagret i databasen til Norsk senter for forskningsdata (NSD) og kan gjøres tilgjengelig for gjenbruk til nye undervisnings- og forskningsformål. Datamateriale fra uformelle samtaler vil **ikke** bli avlevert til langtidslagring.

Frivillig

Det er frivillig å treffe meg. Selv om foreldrene dine synes det er greit, er det du som bestemmer. Hvis du velger å treffe meg, kan du når som helst ombestemme deg uten å fortelle meg hvorfor. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil treffe meg, eller om du ombestemmer deg senere. Det vil heller ikke få noen konsekvenser for den videre oppfølgingen fra barnevernet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, masterstudent ved Ingeborg Johanne Barth, ingeborgjohanne.barth@ski.kommune.no t. 45217502
- Høgskolen i Innlandet ved Lene Nygaard Solli, lene.solli@inn.no, t. 61288326
- NSD – Personvernombudet, personvernombudet@nsd.no, t. 55582117.
- Høgskolens lokale kontaktperson for personvern i forskning: anne.lofthus@inn.no, t. 61288277

Med vennlig hilsen

Masterstudent i sosialt arbeid med barn og unge

Ingeborg Johanne Barth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å samtale med masterstudenten
- at saksbehandleren fra barnevernet samtaler med masterstudenten. Det vil si at taushetsplikten oppheves i samtaler med masterstudenten
- at koordinatoren fra familierådet samtaler med masterstudenten. Det vil si at taushetsplikten oppheves i samtaler med masterstudenten

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, vår 2020.

Dato: _____

Signatur: _____

Barnevernsarbeider:

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet?»

Formål

Formålet med forskningsprosjektet er å finne ut hvordan barn opplever å få sine interesser ivaretatt i familierådsmodellen hvor familieråd ble brukt i familier hvor det er alvorlige foreldrekonflikter og/eller anklage om vold. Opplever de det som hjelp, og føler de at de blir hørt er mitt fokus. Familieråd legger opp til at barn, unge, foreldre og nettverk tar del i beslutninger om barnets situasjon. Jeg ønsker spesielt å finne ut mer om hvordan barnet selv opplever denne formen for familieråd. Det er ønskelig å snakke med barn og de profesjonelle om dette temaet.

Prosjektet er en masterstudie som vil ende i en artikkel om temaet, og er en del av forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» ved Høgskolen i Innlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne informasjonen fordi du har jobbet som barnevernsarbeider i familieråd i høykonflikt og voldssaker. Gjennom Lise Lundby i Bufetat, har jeg fått din kontaktinformasjon. Hun har formidlet at du har sagt ja til å delta i forskningsprosjektet, samt at hun har fått tillatelse fra deg for å videreformidle kontaktinformasjon til meg.

Hva innebærer deltakelse?

Deltakelse innebærer en samtale med meg om hvordan det er å jobbe med familieråd i høykonflikt og voldssaker. Dersom du har jobbet med en familie som samtykker til å delta i forskningsprosjektet ønsker jeg også å snakke med deg om hvordan det var å jobbe med den familien sitt familieråd. Samtalene vil finne sted et par uker etter familierådet der det er mulig, og om det er familier som takker ja til å la meg snakke med barna selv om det er en stund siden de gjennomførte familieråd, kan tidspunktet tilpasses i løpet av vår/ sommer 2019. Jeg vil snakke om hvordan du synes det er å bruke familieråd i høykonflikt- og voldssaker som beslutningsmodell i barnevernet generelt. Jeg vil også spørre om hvordan du mente at barnets interesser ble, eller ikke ble ivaretatt i det eller de familierådene du har vært med på. Jeg lurer også på hvordan din opplevelse av forberedelsene til barnet har vært. Etter familierådet vil jeg spørre om hvordan du opplevde familierådet ivaretok barnets interesser fra ditt profesjonelle ståsted, og hvordan du vurderer handlingsplanen som familierådet kom frem til med tanke på dette. Under intervjuene vil jeg bruke lydopptaker. I samtalene med barnet vil jeg også snakke om hvordan forberedelsene har vært, om samarbeidet med barnevernstjenesten og hvordan de opplevde familierådet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Jeg har taushetsplikt, og det er bare jeg som vil ha tilgang til lydopptakene med intervjuene.

Under prosjektperioden lagres og behandles data på en forskningsplattform (TSD) som oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av forskningsdata. Lydopptakene blir tatt opp på en app på telefonen som sender lydopptakene kryptert til TSD. De kan ikke lyttes til på telefonen før jeg logger inn i TSD på min datamaskin. Når jeg skriver om intervjuene ord for ord (transkriberer) vil intervjuene bli anonymisert, det vil si at ingen navn eller andre opplysninger om enkeltpersoner bli gjenkjent. Lydopptakene vil bli slettet når de er transkribert. Når prosjektet er ferdig skal jeg skrive masteroppgaven min i form av en artikkel om ivaretagelse av barnet i familieråd. Alle navn og opplysninger som er knyttet til deg vil bli byttet ut. På den måten vil ingen kunne vite at du har vært med i prosjektet eller hva du har fortalt meg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Masteroppgaven min skal etter planen leveres våren 2020. Alle personopplysninger om deg vil da bli slettet. **Anonymiserte** transkripsjoner av samtalene vil bli avlevert og langtidslagret i databasen til Norsk senter for forskningsdata (NSD) og kan gjøres tilgjengelig for gjenbruk til nye undervisnings- og forskningsformål. Datamateriale fra uformelle samtaler vil **ikke** bli avlevert til langtidslagring.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Høgskolen i Innlandet* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, masterstudent ved Ingeborg Johanne Barth, ingeborgjohanne.barth@ski.kommune.no t. 45217502
- Høgskolen i Innlandet ved Lene Nygaard Solli, lene.solli@inn.no, t. 61288326
- NSD – Personvernombudet, personvernombudet@nsd.no, t. 55582117.
- Høgskolens lokale kontaktperson for personvern i forskning: anne.lofthus@inn.no, t. 61288277

Med vennlig hilsen

Masterstudent i sosialt arbeid med barn og unge

Ingeborg Johanne Barth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å samtale med masterstudenten

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, våren 2020.

Dato: _____

Signatur: _____

Foreldre:

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet»?

Formål

Formålet med forskningsprosjektet er å finne ut hvordan barn opplever å få sine interesser ivaretatt i familierådsmodellen som ble benyttet i pilotprosjektet hvor familieråd ble brukt i familier hvor det er alvorlige foreldrekonflikter og/eller anklage om vold.

Mitt fokus vil være om barna opplever familierådet som hjelp og om de føler at de har blitt hørt. Familieråd legger opp til at barn, unge, foreldre og nettverk tar del i beslutninger om barnets situasjon. Jeg ønsker spesielt å finne ut mer om hvordan barnet selv opplever denne formen for familieråd. Det er ønskelig å snakke med barn, men også saksbehandler og koordinator om dette temaet.

Prosjektet er en masterstudie som vil ende i en artikkel om temaet, og er en del av forskningsprosjektet «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet» ved Høgskolen i Innlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne informasjonen fordi din familie snart skal ha et familieråd eller har hatt familieråd. Jeg er masterstudent og heter Ingeborg Johanne Barth. Jeg jobber til daglig som familieveileder i en (annen) barneverntjeneste, men er nå også masterstudent i sosialfag for barn og unge. Jeg kjenner ikke til din families bakgrunn. Jeg får ikke navnet ditt eller kontaktinformasjonen din før du eventuelt samtykker til å delta i forskningsprosjektet. Jeg har snakket med personer som jobber som koordinatore og saksbehandlere som hjelper meg med å gi informasjon om forskningsprosjektet til familier.

Hva innebærer deltakelse?

Jeg ønsker både å snakke med barn og unge, koordinator og barnevernsarbeideren som er knyttet til familierådet. Før jeg kan snakke med barnet må du/ dere gi tillatelse til det. Jeg vil gjerne snakke med barnet etter familierådet. Under intervjuene vil jeg bruke lydopptaker.

Samtale med barna

I samtalene med barnet vil jeg snakke om hvordan forberedelsene har vært, om hvordan samarbeidet med barnevernstjenesten har vært, og hvordan de opplevde familierådet. Jeg kommer gjerne til nærheten av der dere bor, og der det passer best for dere, men tid og sted kan vi avtale nærmere. Samtalen vil ta cirka 1 time, kanskje 1,5 time. Dere kan få tilgang til spørsmålene jeg bruker i samtalene med barnet ved å ta kontakt med meg. I samtalene kan det også hende vi kommer inn på temaer som handler om din og ditt barns fysiske og psykiske helse, om du er i kontakt med andre helsetjenester, om din og ditt barns familiesituasjon, etnisk tilhørighet eller kulturelle bakgrunn. Jeg ønsker å få oppløst taushetsplikten med barnevernsarbeideren og koordinatoren for best å ha satt meg inn i din og ditt barns situasjon.

Om barnet/ungdommen vil kan de ha med en voksenperson de er trygge på med til samtalen med meg. Jeg vil snakke med dem alene, men om de underveis trenger en pause eller vil avbryte samtalen er det helt ok. Om de i etterkant av samtalen syntes det er vanskelig eller om de får noen reaksjoner er det viktig at vi har laget en avtale på hvem de kan snakke med og få hjelp fra. Det kan være en trygg voksen og/eller en fra barnevernet.

Samtale med koordinator

Jeg vil snakke med koordinatoren om hvordan de opplever at de ivaretar barnets synspunkter, hvordan de har planlagt å ivareta dette, og om eventuelle utfordringer de møter innenfor dette fokusområdet.

Samtale med saksbehandler

Etter familierådet vil jeg snakke med saksbehandleren fra barnevernet som er tilknyttet familierådet. Jeg vil snakke om hvordan de synes det er å ivare ta barnets synspunkter i familierådet. Jeg vil også spørre om hvorfor de mente at nettopp deres familie skulle få tilbud om familieråd, og hvordan forberedelsene har vært med tanke på å ivareta barnets synspunkter. Videre hvordan de opplevde familierådet med tanke på barnets synspunkter, og hvordan de vurderer handlingsplanen som familierådet kom frem til med tanke på dette.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg har taushetsplikt. Jeg vil bare bruke opplysningene om deg og ditt barn til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det betyr at det ditt barn forteller til meg ikke vil bli fortalt videre til noen andre.

Det er likevel slik at om barnet er over den **kriminelle lavalder (fra fylte 15 år)** kan det være at det ungdommen forteller meg kan komme til å utløse **meldeplikt** hos meg. Det vil si at om ungdommen forteller meg noe som er kriminelt/straffedom/lovovertridelser som han/hun har gjort, eller noen har gjort mot ungdommen, kan det utløse min meldeplikt. Det betyr at jeg har plikt til å si det til politiet eller barnevernet for eksempel. Intervjuene vil bli oppbevart nedlåst. Jeg skal snakke med barn, ungdom og voksne fra flere familieråd.

Under prosjektperioden lagres og behandles data på en forskningsplattform (TSD) som oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av forskningsdata. Lydopptakene blir tatt opp på en app på telefonen som sender lydopptakene kryptert til TSD. De kan ikke lyttes til på telefonen før jeg logger inn i TSD på min datamaskin. Når jeg skriver om intervjuene ord for ord (transkriberer) vil intervjuene bli anonymisert, det vil si at ingen navn eller andre opplysninger om enkeltpersoner bli gjenkjent. Lydopptakene vil bli slettet når de er transkribert. Når prosjektet er ferdig skal jeg skrive masteroppgaven min i form av en artikkel om det barnet/ungdommen forteller. Alle navn og opplysninger som er knyttet til deg vil bli byttet ut. På den måten vil ingen kunne vite at ditt barn har vært med i prosjektet eller hva det har fortalt meg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Masteroppgaven min skal etter planen leveres våren 2020. Alle personopplysninger om deg vil da bli slettet. **Anonymiserte** transkripsjoner av samtalene vil bli avlevert og langtidslagret i databasen til Norsk senter for forskningsdata (NSD) og kan gjøres tilgjengelig for gjenbruk til nye undervisnings- og forskningsformål. Datamateriale fra uformelle samtaler vil **ikke** bli avlevert til langtidslagring.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller vil trekke deg senere. Det vil heller ikke få noen konsekvenser for den videre oppfølgingen fra barnevernet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, masterstudent ved Ingeborg Johanne Barth, ingeborgjohanne.barth@ski.kommune.no t. 45217502
- Høgskolen i Innlandet ved Lene Nygaard Solli, lene.solli@inn.no, t. 61288326
- NSD – Personvernombudet, personvernombudet@nsd.no, t. 55582117.
- Høgskolens lokale kontaktperson for personvern i forskning: anne.lofthus@inn.no, t. 61288277

Med vennlig hilsen

Masterstudent i sosialt arbeid med barn og unge

Ingeborg Johanne Barth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Ivaretagelse av barnets interesser ved bruk av familieråd i barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Jeg samtykker til:

- at mitt barn samtaler med masterstudenten, dersom de selv vil
- at mitt barn, koordinatoren og saksbehandler kan gi opplysninger om meg til prosjektet
- at taushetsplikten til saksbehandler i barneverntjenesten oppheves i samtaler med masterstudenten
- at taushetsplikten til koordinatoren i familierådet oppheves i samtaler med masterstudenten

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, våren 2020.

Dato: _____

Signatur: _____

Samtaleguide, koordinator, generelt om familieråd i høykonflikt – og/eller voldssaker

Innledning

Om masteroppgaven min spesielt og forskningsprosjektet generelt.

Rolle/arbeidsoppgaver i barnevernet.

Tidligere erfaring med familieråd? Denne varianten av familieråd?

Understreke at det spørres **generelt** og at det **IKKE** er lov å komme med personidentifiserende beskrivelser i svarene. Jeg vil stoppe dem om de kommer inn på personidentifiserende detaljer.

Familieråd, generelt

Hvordan synes du det er å bruke familieråd som beslutningsmodell i barnevernet? Hva er positivt? Hva kan være utfordrende?

Eksempel på løsninger familieråd i høykonflikt- og/eller voldssaker som du mener utgjorde en positiv forskjell for det aktuelle barnet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Eksempel på et familieråd i høykonflikt- og/eller voldssaker du har vært med i som *ikke* bidro til å ivareta barnet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Forberedelser til familieråd i høykonflikt- og voldssaker

Hva slags informasjon mener du det er viktig at familiene får før familierådet? Hvilken informasjon gir du barna?

Kan du beskrive prosessen med å utvikle situasjonsbeskrivelse og spørsmål til familierådet? Pleier familiene å være med? Har barnet vært med? Var de enige?

Familierådet

Hvordan opplevde du familieråd i vold og høykonfliktsaker sammenliknet med andre familieråd fra ditt ståsted som koordinator?

Fokusområdet mitt er barnets interesser, opplevde du at du var godt nok forberedt rundt dette generelt? Både mtp struktur og roller.

Er ditt inntrykk at barna var godt nok forberedt? Både mtp struktur og roller. Evt. hva kunne vært bedre i forberedelsene, tror du?

Medvirkning

Hvordan vil du vurdere:

- *Barnets* mulighet til å medvirke i de familierådene du har deltatt i?
- Lå forholdene til rette? På hvilken måte/hvorfor ikke?
- Ivaretagelsen av eventuelle uenigheter rundt vektingen av barnets interesser i forkant av familierådet?
- Føringer for å ivareta barnets interesser? Finns de?
- Ivaretagelse av barnets synspunkter med tanke på beslutningene i handlingsplanen som ble utarbeidet?
- Utfordringer å ivareta barns interesser i denne type familieråd?
- Barnevernets innflytelse over beslutningene i handlingsplanen rundt barnets interesser og ønsker?

Saksbehandleren, generelt

Hva synes du er viktig for at saksbehandlere skal gjøre en god jobb i forberedelsene med barnet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Kan du fortelle litt om kontakten du har hatt med saksbehandlere i ulike familieråd rundt temaet barns ivaretagelse i familieråd? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Er det noen «typer» saksbehandlere eller kvaliteter/ erfaringer de kan inneha som passer bedre til denne type familieråd? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Samtaleguide, koordinator, om familieråd der familien har samtykket til å delta i prosjektet

Innledning

Om masteroppgaven min spesielt og forskningsprosjektet generelt.

Rolle/arbeidsoppgaver i barnevernet.

Forberedelser til spesifikt familieråd i høykonflikt- og voldssaker

Hva slags informasjon fikk de? Hvilken informasjon fikk barna?

Kan du beskrive prosessen med å utvikle situasjonsbeskrivelse og spørsmål til familierådet?

Hvem var med fra familien? Var barnet med? Var de enige?

Fikk du noe kunnskap om familien i forberedelsene som du mente det var viktig å videreformidle til barnevernet? Hvordan håndterte du dette?

Familierådet

Hvordan opplevde du familierådet/ene fra ditt ståsted som koordinator?

Fokusområdet mitt er barnets interesser, opplevde du at du var godt nok forberedt rundt dette generelt? Både mtp struktur og roller.

Er ditt inntrykk at barnet var godt nok forberedt? Både mtp struktur og roller. Evt. hva kunne vært bedre i forberedelsene, tror du?

Medvirkning

Hvordan vil du vurdere:

- *Barnets* mulighet til å medvirke i de familierådet?
- Lå forholdene til rette? På hvilken måte/hvorfor ikke?
- Ivaretagelsen av eventuelle uenigheter rundt vektingen av barnets interesser i forkant av familierådet?
- Føringer for å ivareta barnets interesser? Finns de?
- Ivaretagelse av barnets synspunkter med tanke på beslutningene i handlingsplanen som ble utarbeidet?
- Utfordringer å ivareta barns interesser i denne type familieråd?
- Barnevernets innflytelse over beslutningene i handlingsplanen rundt barnets interesser og ønsker?

Handlingsplanen

Hvilket inntrykk fikk du av at handlingsplanen familien kom frem til med samsvarte med hensyn til å ivareta barnets beste? Samsvarte de med barnets ønsker?

Er det noe du mener er viktig for at handlingsplanen rundt barnets interesser skal bli fulgt opp?

Skal det arrangeres oppfølgende familieråd for å vurdere tiltakene i handlingsplanen?

Avslutning

Om oppbevaring og anonymisering av intervjuene.

Om samtalen. Er det noe vi snakket om som du ikke vil at jeg skal bruke? Hvis du kommer på noe senere som du ønsker å snakke med meg om kan du ta kontakt.

Samtaleguide, barn og ungdom etter familieråd

Innledning

Om forskningsprosjektet og hvorfor jeg vil snakke med han/henne

Om meg: privat og min rolle som masterstudent

Bli kjent: hverdagsspørsmål, f.eks om hva liker du å gjøre? Er du spent på denne samtalen?

Kort om strukturen i samtalen. Litt om før, mest om under familierådet og tilslutt litt om etterpå.

Jeg informerte i brevet til deg om at det kunne være lurt å ha med en du er trygg på, en voksen i familie/nettverket ditt eller saksbehandleren din, har du med deg det? I tilfelle du opplever det som vanskelig underveis i samtalen kan vi når som helst ta en pause, eller avslutte. Om jeg lurer på om det blir for vanskelig for deg, så vil jeg spørre også. Da kan du ta en pause og prate litt med den trygge personen, og deretter fortsette om du selv vil, eller så kan vi avslutte samtalen. Om du i etterkant syntes det er vanskelig er det fint at vi kan ha en plan på hvem du kan snakke med.

Taushetsplikt/meldeplikt til ungdom fra 15 år:

Om du som er over den kriminelle lavalder (15år), forteller meg om straffedom eller lovovertridelser gjort av deg, mot deg eller av andre, som du omtaler i samtale med meg oppheves taushetsplikten og meldeplikten min utløses. Det betyr at om du forteller meg noe du ikke har fortalt noen andre som er ulovlig, gjort av andre, gjort av deg eller mot deg, så må jeg snakke med politi og mulig barneverntjenesten om den informasjonen. Jeg vil minne deg på dette underveis.

Forberedelsene til familierådet

Hvordan hørte du om familieråd første gang? Hvem snakket med deg?

Hva ble du fortalt? Hvordan opplevde du informasjonen du fikk?

Snakket du med saksbehandleren din i barnevernet før familierådet? Snakket du med noen andre? Hva var viktig for deg å si? Konkretiser type problemstilling familien levde i.

Har du snakket med noen om hva ditt familieråd skal handle om? Hvordan opplevde du den samtalen?

Fikk du være med å lage spørsmålene til familierådet? Hvordan var det for deg å være med på det/ikke være med på det?

Hva synes du om spørsmålene?

Koordinatoren

Har du møtt koordinatoren før familierådet? (Flere ganger?)

Kan du fortelle litt om sist gang dere møttes?

Visste du hvem som skulle være med på familierådet? Vet du hvordan det ble bestemt?

Hadde du en støtteperson, i så fall hvem var det?

Forventninger/bekymringer til familierådet

Ønsket du å være tilstede under familierådet? Hvorfor/hvorfor ikke?

Fikk du vite hvordan familieråd skulle foregå? Visste du hvem som skulle si noe?

Ønsket du noe spesifikt skulle skje?

Var det noe du synes var vanskelig, eller noe du gruet deg til før familierådet?

Selv familierådet

Kan du fortelle om familierådet? Hva skjedde?

Opplevelsen. Hvordan var det for deg?

Positive opplevelser? utfordringer?

De ulike delene av familierådet; Del 1, del 2, del 3

Var det noe om gjorde deg sint, glad, skuffet, lei deg, lettet?

Var det noe du skulle ønske at du hadde fått vite om før familierådet?

Hvordan følte det der og da?

Medvirkning som barn og ungdom

Familieråd er en måte å kunne sikre at du skulle kunne fortelle de voksne om hva du synes er viktig for deg. Fikk du sagt det du mente? Var det noe du ikke fikk sagt? Hvordan var det for deg? Var det noen som spurte deg der hva du mente?

De voksne

Husker du hvem som var på familierådet? Hvem var viktige for deg? Hvem var du glad for at var der? Hvorfor det? Var det noen du ikke ville ha der, som likevel var der?

Kan du fortelle om støttepersonen din? Var det viktig at han/hun var der? Fikk du hjelp av støttepersonen underveis?

Barnets og ungdommens opplevelse nå og fremover

Hvordan er det nå for deg? Opplever du noe annerledes nå etterpå?

Ville du vært med på familieråd igjen? Hva ville du sagt til en som lurte om hvordan familieråd oppleves for barn?

Avslutning

Om oppbevaring og anonymisering av intervjuene. Om hva de skal bli brukt til.

Om samtalen. Er det noe vi snakket om som du ikke vil at jeg skal bruke? Hvis du kommer på noe senere som du ønsker å snakke med meg om kan du ta kontakt.

Samtaleguide, barnevernsarbeider, **generelt om familieråd i høykonflikt – og/eller voldssaker**

Innledning

Om masteroppgaven min spesielt og forskningsprosjektet generelt.

Rolle/arbeidsoppgaver i barnevernet.

Tidligere erfaring med familieråd? Denne varianten av familieråd?

Understreke at det spørres **generelt** og at det **IKKE** er lov å komme med personidentifiserende beskrivelser i svarene. Jeg vil stoppe dem om de kommer inn på personidentifiserende detaljer.

Familieråd, generelt

Hvordan synes du det er å bruke familieråd som beslutningsmodell i barnevernet? Hva er positivt? Hva kan være utfordrende?

Eksempel på løsninger familieråd i høykonflikt- og/eller voldssaker som du mener utgjorde en positiv forskjell for det aktuelle barnet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Eksempel på et familieråd i høykonflikt- og/eller voldssaker du har vært med i som *ikke* bidro til å ivareta barnet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Forberedelser til familieråd i høykonflikt- og/eller voldssaker

Hva slags informasjon mener du det er viktig at familiene får før familierådet? Hvilken informasjon gir du barna?

Kan du beskrive prosessen med å utvikle situasjonsbeskrivelse og spørsmål til familierådet? Pleier familiene å være med? Har barnet vært med? Var de enige?

Familierådet

Hvordan opplevde du familierådet/ene fra ditt ståsted som barnevernsarbeider?

Fokusområdet mitt er barnets/ungdommens interesser, opplevde du at du var godt nok forberedt rundt dette generelt? Både mtp struktur og roller.

Er ditt inntrykk at barnet/ungdommen var godt nok forberedt? Både mtp struktur og roller. Evt. hva kunne vært bedre i forberedelsene, tror du?

Fikk du noe kunnskap om barnet/ungdommen/familien som er viktig for deg som saksbehandler i denne eller tidligere saker?

Medvirkning

Hvordan vil du vurdere:

- *Barnets/ungdommens* mulighet til å medvirke i familierådene du har deltatt i? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)
- Lå forholdene til rette? På hvilken måte/hvorfor ikke?
- Ivaretagelsen av eventuelle uenigheter rundt vektingen av barnets/ungdommens interesser i forkant av familierådet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)
- Føringer for å ivareta barnets/ungdommens interesser? Finns de?
- Ivaretagelse av barnets/ungdommens synspunkter med tanke på beslutningene i handlingsplaner som blir utarbeidet? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)
- Utfordringer å ivareta barns/ungdommens interesser i slike familieråd?
- Barnevernets innflytelse over beslutningene i handlingsplanen rundt barnets/ungdommens interesser og ønsker?

Handlingsplanen

Hvordan vil du vurdere handlingsplanen familien kom frem til med hensyn til å ivareta barnets beste? Samsvarte de med barnets/ungdommens ønsker? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Er det noe du mener er viktig for at handlingsplanen rundt barnets/ungdommens interesser skal bli fulgt opp? (husk; ikke personidentifiserende informasjon i svar)

Skal det arrangeres oppfølgende familieråd for å vurdere tiltakene i handlingsplanen?

Koordinatoren

Hva synes du er viktig for at koordinatoren skal gjøre en god jobb i forberedelsene med barnet/ungdommen?

Kan du fortelle litt om kontakten du har hatt med koordinatoren i ulike familieråd?

Er det noen «typer» koordinator eller kvaliteter/ erfaringer de kan inneha som passer bedre til denne type familieråd?

Avslutning

Om oppbevaring og anonymisering av intervjuene.

Om samtalen. Er det noe vi snakket om som du ikke vil at jeg skal bruke? Hvis du kommer på noe senere som du ønsker å snakke med meg om kan du ta kontakt.

Samtaleguide, barnevernsarbeider, om familieråd der familien har samtykket til å delta i prosjektet

Innledning

Om masteroppgaven min spesielt og forskningsprosjektet generelt.

Rolle/arbeidsoppgaver i barnevernet.

Forberedelser til spesifikt familieråd i høykonflikt- og voldssaker

Hvorfor fikk familien/e tilbud om denne type familieråd?

Hvordan var prosessen fra du foreslo familieråd til familien aksepterte tilbudet? Hva slags informasjon fikk de? Hvilken informasjon fikk barna?

Kan du beskrive prosessen med å utvikle situasjonsbeskrivelse og spørsmål til familierådet? Hvem var med fra familien? Var barnet med? Var de enige?

Synes du situasjonsbeskrivelser er relevant for at barnets synspunkter kommer frem? Hvorfor/hvorfor ikke?

Familierådet

Hvordan opplevde du familierådet/ene fra ditt ståsted som barnevernsarbeider?

Fokusområdet mitt er barnets interesser, opplevde du at du var godt nok forberedt rundt dette generelt? Både mtp struktur og roller.

Er ditt inntrykk at barnet var godt nok forberedt? Både mtp struktur og roller. Evt. hva kunne vært bedre i forberedelsene, tror du?

Medvirkning

Hvordan vil du vurdere:

- *Barnets/ungdommens* mulighet til å medvirke i det spesifikke familierådet?
- Lå forholdene til rette? På hvilken måte/hvorfor ikke?
- Ivaretagelsen av eventuelle uenigheter rundt vektingen av barnets/ungdommens interesser i forkant av familierådet?
- Føringer for å ivareta barnets/ungdommens interesser? Finns de?
- Ivaretagelse av barnets/ungdommens synspunkter med tanke på beslutningene i handlingsplanen som ble utarbeidet?
- utfordringer å ivareta barns/ungdoms interesser i dette familierådet?

- Barnevernets innflytelse over beslutningene i handlingsplanen rundt barnets interesser og ønsker?

Handlingsplanen

Hvilket inntrykk fikk du av at handlingsplanen familien kom frem til med samsvarte med hensyn til å ivareta barnets/ungdommens beste? Samsvarte de med barnets/ungdommens ønsker?

Er det noe du mener er viktig for at handlingsplanen rundt barnets/ungdommens interesser skal bli fulgt opp?

Skal det arrangeres oppfølgende familieråd for å vurdere tiltakene i handlingsplanen?

Avslutning

Om oppbevaring og anonymisering av intervjuene.

Om samtalen. Er det noe vi snakket om som du ikke vil at jeg skal bruke? Hvis du kommer på noe senere som du ønsker å snakke med meg om kan du ta kontakt.

Vedlegg 2.

Godkjenning av prosjekt i NSD

Vedlegg 2: NSD godkjenning innledning

NSD Personvern

30.04.2019 10:21

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 310129 er nå vurdert av NSD. Følgende vurdering er gitt: Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 30.04.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger, særlige kategorier av personopplysninger om etnisitet og helseforhold og personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser frem til 15.05.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte og tredjepersoner til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. For straffeopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være de registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 10, jf. personopplysningsloven § 11(2) a), jf. § 9 (2). For alminnelige og særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være de registrertes samtykke, jf. henholdsvis, personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), og personvernforordningen art. 6 nr. 1 a) jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen: - om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til

behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). Tredjepersonene vil i tillegg ha rett til protest (art. 21) NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). TSD er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD:

Kajsa Amundsen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Artikkel:

Hvordan opplever profesjonelle og barn familieråd i høykonflikt og voldssaker?

Sammendrag:

Denne artikkelen utforsker profesjonelle og barns opplevelse i familieråd i høykonflikt og voldssaker. Familieråd er en beslutningsmodell i barnevernssaker, og det empiriske grunnlaget for artikkelen er kvalitative intervjuer med fem profesjonelle og to barn som deltok i et pilotprosjekt i regi av Bufetat. Sentrale spørsmål som stilles i artikkelen er: hvilke forutsetninger bør foreligge for å få til gode familieråd, og hva utfordrer i balansegangen mellom barns rettigheter til både beskyttelse og medvirkning. Dilemmaer som oppstår i bruken av familieråd blir drøftet i lys av egen empiri og tidligere forskning. Dilemmaene omfatter ulikhet i bruken på systemnivå, men også vektingen av barns rettigheter til medvirkning og beskyttelse. Undersøkelsen viser at det er ulike holdninger og føringer vedrørende familieråd. Til tross for at sakene bærer preg av høy konflikt og vold er det sammenfallende funn i denne undersøkelsen, som i andre studier av generelle familieråd: Familieråd i høykonflikt og voldssaker oppleves som en god beslutningsmodell, og barns og de profesjonelles erfaringer beskrives som positiv. Nøkkelord: Familieråd, høykonflikt, vold, barnevern, barns rett til medvirkning og beskyttelse.

Abstract:

This article will investigate how children in families with high level of conflict or domestic violence, and professionals from the child welfare services experience the use of the decision model Family Group Conference (FGC). Possible requirements for success in the use of FGC in such families will be explored, as well as the difficulties professionals might experience when balancing the children's rights to both protection and influence in an FGC. These difficulties in addition to differences in how FGCs are conducted across the child welfare services lead to dilemmas for the professionals. The empirical basis comes from a study of qualitative interviews with two children and five professionals who participated in a project overseen by Bufetat. Even though these families were suffering from high levels of conflict and domestic violence, the study's findings are consistent with other studies of FGCs in general: the children and the professionals experience FGC as a useful approach to help the situation. Keywords: Family Group Conference, high conflict, domestic violence, children's rights, influence, protection.

Familieråd som utgangspunkt

Problemstillingen for denne artikkelen er hvordan profesjonelle og barn opplever familieråd i høykonflikt og voldssaker. Familieråd i disse sakene blir beskrevet som familieråd i artikkelen. Egen kvalitativ undersøkelse sett i lys av tidligere forskning og teori, legger rammene for artikkelen. Fagpersoner utfordres i spennet mellom barns rettigheter til medvirkning og beskyttelse. Det er motsetninger i å både skulle ivareta barnets rettigheter til beskyttelse, og samtidig ivareta barnets rettighet til medvirkning – altså barnets deltakelse og ytring av synspunkter. Artikkelen vil belyse forutsetninger og premisser som bør ligge til grunn for at barns medvirkning og beskyttelse sikres. Det er i dag mye debatt om barnevern både sosialpolitisk, i media og i ulike organer som skal verne om barn og familier. Barn har lovfestede rettigheter til deltakelse i egne liv gjennom FNs Barnekonvensjon og Lov om

barneverntjenester. Barns deltakelse forstås i denne artikkelen med utgangspunkt i FN's barnekonvensjon artikkel 12 som tydeliggjør barns rett til å uttrykke sin mening i «enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet» (FN, 1989). I artikkel 12 presiseres det at de barn som er i stand til å «danne seg egne synspunkter» skal fritt kunne fortelle, og det skal vektlegges «i samsvar med dets alder og modenhet» (ibid). I Lov om barneverntjenester § 6-3 1. ledd, beskrives barns rettigheter under saksbehandling i barnevernet. Barn som er 7 år, skal informeres «og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne» (1992). I likhet med barnekonvensjonen, skal barnets synspunkter vektlegges med utgangspunkt i alder og modenhet.

I 2016-2017 gjennomførte Barne-, ungdom- og familieetaten (Bufetat) et pilotprosjekt i fem kommuner på Østlandet. De prøvde ut familieråd som beslutningsmodell i barnevernssaker som omhandler høykonflikt og vold. Familieråd er ikke en ny metode, men er en av få metoder som fremmer maktforskyvning og brukermedvirkning. I familier hvor det er vold eller høykonflikt, har man tradisjonelt hatt få tiltak å sette inn. Artikkelen vil belyse viktigheten av relasjoner og roller, samt ulike dilemmaer ved å bruke beslutningsmodellen. I tillegg belyses dilemmaer rundt vekting av barns rettighet til beskyttelse og medvirkning. For å gi litt bakgrunnsinformasjon vil neste del beskrive familierådsmodellen.

Familieråd

Familieråd er en beslutningsmodell som brukes i mange ulike tjenester. Beslutningsmodellen brukes i barnevernet som samarbeidsgrunnlag med familier for å finne gode løsninger for barn eller ungdom. Familieråd er den eneste beslutningsformen barnevernet bruker i dag som ivaretar barn og unges rett til medvirkning og innflytelse, men det betyr ikke at de kan bestemme. (Sandberg, 2010).

Familierådet er tredelt hvor en koordinator, uavhengig av barneverntjenesten, leies inn for å organisere og lede møtet. Første del brukes til relevante faginnlegg og problemstillingene familien skal løse blir presentert. Dette gjøres av barneverntjenesten eller andre fagpersoner. I del to trekker koordinator og de profesjonelle seg ut av møtet. Da diskuterer familien problemstillingene. Det er på forhånd valgt ordstyrer, referent og barnets støtteperson. De har alle viktige og nødvendige roller i familierådet. Etter familien har diskutert løsninger, inviteres de profesjonelle inn i del tre. Planen og løsningene presenteres, og eventuelle justeringer diskuteres. Oppfølgende familieråd vil evaluere planene og eventuelt justere avtalen. I erfaringene fra praksisfeltet, er det ofte lite eller kun små justeringer som

skal til for at barneverntjenesten godkjenner planen (Lundby & Gotovac, 2016). Ifølge Kunnskapsstatus til Havnen og Christiansen (2014) blir ni av ti handlingsplaner godkjent av barneverntjenesten. Modellens form flytter i stor grad maktbalansen over til familien, og støtter opp om brukermedvirkning. Dette bidrar til å skape eierskap til og ansvar for å finne løsninger innad i familier. Alle har ansvar for at beslutninger er tatt og forpliktelser definert. I utgangspunktet kan familieråd brukes i de fleste familier, men har ikke blitt brukt der det er avdekket seksuelle overgrep.

Shuttleråd, spesielt for høykonflikt og voldssaker

Mangel på egnede tiltak til familier i høykonflikt og voldssaker ble tydelig på 2010-tallet og uttalt som et forbedringspunkt i Proposisjon 106 L (2012-2013). Det var en etterspørsel av flere faglige metoder der familier stod i fare for å miste omsorgen for barn. En av løsningene ble uttesting av familieråd. I tillegg til vanlig familieråd og familieråd i høykonflikt og voldssaker er et mulig alternativ noe som kalles *shuttleråd*. Shuttleråd *kan* brukes der det er skadelig for, eller fare for sikkerheten til, de involverte i gjennomføringen av familierådet. Det gjennomføres da to familieråd samtidig, men deltakerne i de ulike rådene vil ikke møtes. Koordinatorere derimot, går imellom. Dersom man *ikke* trenger shuttleråd, men likevel vurderer risiko, vil også samarbeid mellom politi og barnevern være aktuelt, både før, under og etter familierådet.

Det er tidligere forsket på vanlige familieråd, familieråd i høykonfliktsaker i familievernnet og akutt familieråd i barneverntjenesten (Omre & Schjelderup, 2009; Tor Slettebø, Astrid Flacké, Halvor de Flon, Inger Lise Negård & Oterholm, 2016). Fagfeltet, i tråd med politiske føringer, har et uttalt ønske om å finne alternative og bedre løsninger for denne typen barnevernssaker (Regjeringen, 2012-2013).

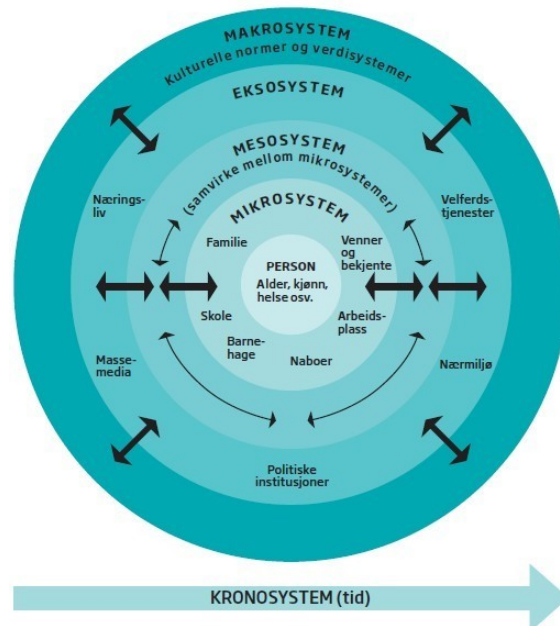
Pilotprosjektet ble gjennomført med opplæring av spesialtrente ressurspersoner fra Bufetat. Prosjektet er videreført i de kommunene som iverksatte modellen, samt utvidet til flere kommuner i 2020. I forslag til ny barnevernlov er det foreslått å gjøre det obligatorisk å vurdere familieråd ved frivillig, akutt- eller tvangsplasseringer av barn utenfor hjemmet (Barne- & likestillingsdepartementet, 2019).

Intervju av barn i denne typen familieråd er ikke gjennomført tidligere, og barns medvirkning er et mindre omtalt tema i evalueringsrapporten fra Sentio research (2019). Da jeg er opptatt av barns brukermedvirkning i barnevernssaker, ønsket jeg å ha med barn i undersøkelsen. I neste del redegjøres det for et grunnleggende teoretisk perspektiv om barn.

Moderne barn og barns medvirkning

Hvordan man tenker om, og definerer barn er avgjørende for hvordan man forstår og undersøker deres meningsinnhold og perspektiver. Å lytte til barn og ta deres meninger på alvor i medvirkningsøyemed, fordrer at fagpersoner er seg bevisst hvilke perspektiver de forholder seg til. Barn er i nyere tid sett på som medvirkende helt fra fødsel av. De påvirkes av og påvirker omgivelsene sine. Det er som en rytmisk dans frem og tilbake mellom barn og foreldre, som etter hvert utvides til andre relasjoner (Corsaro, 2015; Strandbu, 2010). I Norge legges det som et premiss at barns mening og synspunkter skal frem, og hvordan man best kan sikre dette, er verdt å diskutere.

Uri Bronfenbrenners (1981) sosioøkologiske modell er systemteoretisk, det vil si at den setter mennesket i et system. Familieråd er en manualbasert modell innen sosialt arbeid som setter søkelys på brukermedvirkning, involvering av nettverk og myndiggjøring for å oppnå resultater. Bronfenbrenner viser barnet og mennesket i det økologiske systemet og familieråd passer inn i denne måten å se familiesystemet på. Her synliggjøres de nære relasjonene (mikrosystemet), de delvis nære (mesosystemet), de noe fjernere (eksosystemet), og helt fjerne (makrosystem⁴) systemene i et barns liv. Barn kan forstås ut fra et sosiokulturelt

perspektiv, og er en del av et større system. Den gjensidige påvirkningen skjer med familie, nærmiljø, idrettslag, skole, barnehage og andre kultur- og miljømessige faktorer. I Bronfenbrenners modell (ibid) er det fire systemer som påvirker hverandre og som ses i

⁴ Bronfenbrenners sosioøkologiske modell, se vedlegg 3
https://www.psykologforeningen.no/Media/Files/foto_filer/foto-2013/bronfenbrenner_10.1.2020

sammenheng. Hvem barnet er påvirket av ulike faktorer: Foreldrene, bosted, økonomiske vilkår, samt kultur lokalt og sentralt, former barns utvikling og oppvekstvilkår.

Mikrosystemet påvirkes i tillegg av genetisk arv og miljøet omsorgspersoner utsetter barnet for. Bronfenbrenner(1981) setter barnet i midten av sitt livssystem. De viktige voksne er i mikro- og mesosystemet. Sosial kapital knyttes «til opplevelsen av identitet og tilhørighet» (Fauske, 2009, s. 90). Barn og foreldre trenger å føle gruppetilhørighet og å skape sin egen identitet. Tryggheten dette gir vil kunne støtte dem i å oppleve mestring i utfordrende livssituasjoner. Det å ha et godt sosialt nettverk kan være avgjørende i møte med sosiale problemer (Fauske, 2009). Eksempelvis vil barn som vokser opp med én forelder med lav inntekt og psykisk uhelse, ha et annet utgangspunkt enn barn med to foreldre med jobb og utdanning. Med dette påpekes sammenhengen mellom demografi, og at oppvekstvilkår og hvem de har relasjoner til som barn, påvirker meningsskapingen deres. Vokser barn opp i høykonflikt og vold vil det sannsynligvis prege deres forståelser og opplevelser, som i forlengelsen av dette påvirker deres meningsskaping. I neste del belyses hvilke utfordringer det ligger i å vokse opp i høykonflikt og vold.

Barns oppvekstvilkår påvirker meningdannning

Barn som vokser opp med grove foreldrekonflikter eller vold preges i ulik grad av livssituasjonen. Slike oppvekstvilkår setter spor i barns forståelse, og ikke minst i utviklingen av hjernen. En traumatisert hjerne kan være i konstant beredskap og i frykt for fare. Om barnets alarmberedskap er på, er det vanskelig å hjelpe barnet med å forstå, lære og utforske. I faresituasjoner fungerer ikke normalfunksjonene optimalt, heller ikke de kognitive funksjonene. Forsvarsmekanismer er nyttige når det er reell fare, men ellers vil disse funksjonene være krevende og lite hensiktsmessig i møte med andre mennesker (Isdal, 2000). Barn som utsettes for vold, eller høykonflikt hjemme, har generelt mindre tilgang på kognitive funksjoner, enn barn som vokser opp uten. Dermed er det *ekstra* viktig at man med *disse* barna bruker god tid på å skape en trygg relasjon for å forsøke å få til meningsskaping sammen med dem (Jenssen et al., 2014). En grunnleggende forståelse for hva vold gjør med barn, er viktig når man skal vekte beskyttelse og medvirkning. Det er samtidig viktig for å forstå familiesystemet som lever i vold eller høykonflikt.

Konteksten påvirker oppvekstvilkårene. Den påvirker hvordan barn ønsker og klarer å uttrykke seg overfor viktige voksenpersoner. Det betyr ikke at barn som lever med dårlige oppvekstvilkår ikke kan uttrykke egne behov. Det må derimot tas med i betraktningen når man etterspør mening, og ønsker at barn skal uttrykke behov. Jenssen et al. (2014) belyser

dette i sin artikkel om *Saksbehandleres dilemmaer*. De beskriver at i familier vil det, spesielt med høykonflikt eller vold, være større ubalanse i maktstrukturene. Det er vanskelig å avdekke om barn har en reell mulighet til å uttrykke seg, og de understreker viktigheten av *mye* kontakt: «det er avgjørende at barnet gjennom forberedelsen til familierådet har fått rikelig mulighet til å utvikle sine synspunkter» (Jenssen et al., 2014, s. 77). Deres livssituasjon vil påvirke hvordan de forstår og møter verden. Ulvik (2009) støtter dette synet og adresserer at voksenpersonene er viktige meningsskapere sammen med barn. Voksne vil kunne være med på å utvikle barns egne opplevelser av mening, samt livssituasjon i samtaler med dem. Forskning generelt støtter at gode forberedelser og god tid til meningsskapning med barn, er viktige faktorer for å fremme medvirkning. Det er med andre ord ikke nok at barn blir hørt. Noen skal *aktivt* søke deres mening og *aktivt* snakke med dem (Strandbu & Thørnblad, 2010).

Tidligere tenkte man at barn som ble utsatt for omsorgssvikt måtte skånes fra å snakke om det. Frykten var at det kunne re-traumatisere dem om de fortalte det de hadde opplevd. I senere tid har det å snakke med barn vist seg å være viktig også i et medvirkningsperspektiv. Det å dele opplevelser kan hjelpe barn med å forstå at det de har blitt utsatt for er ulovlig. Å la barn fortelle om vanskelige opplevelser viser dem at de er viktige, og de anerkjennes i at de ikke bør ha det sånn (Strandbu & Thørnblad, 2010). I neste del av artikkelen belyses metoden for den empiriske undersøkelsen.

Utvalg og metode

Undersøkelsen baserer seg på et strategisk utvalg fra pilotprosjektet. I evalueringsrapporten ble ikke barn inkludert som informanter. Jeg, derimot, ønsket å ha med både profesjonelle og barn dersom det var mulig. De profesjonelle ble spurt av prosjektleder og veilederen min om de ville være med som mulige informanter for masterstudenter. Barna jeg intervjuet kom jeg i kontakt med via saksbehandleren deres. Hun kontaktet foresatte, barna ble spurt og det ble innhentet samtykke til kontaktetablering.

Intervjuene er av tre saksbehandlere, en miljøterapeut fra ungdomsinstitusjon, en familierådskoordinator og to barn på Østlandet. Intervjuene ble tatt opp på diktafon og transkribert⁵. Prosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). I problemstillingen min er jeg opptatt av å finne ut *hvordan de opplevde* familieråd i

⁵ Tjenester for sensitive data har gitt tilgang på forsvarlig lagring via diktafon app og skytjeneste. <https://www.uio.no/tjenester/it/forskning/sensitiv/>

høykonflikt og voldssaker. Da fokuset var meninger og opplevelser, ble valget av metode kvalitative intervjuer. Underveis i utformingen av spørsmålene ble jeg opptatt av fleksibilitet i intervjusituasjonen. Jeg valgte semistrukturerte intervjuer med en intervjuguide som støtte. Basert på relevant faglitteratur, tidligere undersøkelser og Kunnskapsstatus (2014) av familieråd, ble spørsmålene utarbeidet. Hovedtemaene i intervjuguiden er opplevelsen av familieråd i høykonflikt og voldssaker som beslutningsmodell. Videre forberedelsene, selve familierådet, barnas mulighet for medvirkning, dilemmaer og ulike roller. Da prosjektet var begrenset i tid var inklusjonskriteriet kun at informantene hadde vært med på denne formen for familieråd.

Analyse

Jeg brukte Kirsti Malteruds (2012) strategiske tekstkondensering i analysen av de kvalitative intervjuene. Det er en prosedyre som er utarbeidet for å hjelpe nybegynnere i å forstå analysearbeid. Det gir en forståelsesramme for å tolke informasjonen i intervjuene og transkriberingen. Malteruds fire steg skapte en gjennomarbeiding av tematikken ved å

1. Lese gjennom transkriberingen for å finne tema
2. Finne meningsbærende enheter
3. Utarbeidelse av kodegrupper som avgrenset data og
4. Fremstille data (ibid).

Analysen gikk fra fugleperspektiv, via omskriving og tilbake til et analytisk og utenfra – blikk på informasjonen i transkriberingen. Kodegruppene støttes av forskningsspørsmålene, og er samtidig en konkret og forhåpentligvis rettferdig tolkning av informantenes opplevelser. Det er underforstått og implisitt at min fortolkning i analysen er påvirket av mine forforståelser. Jeg fant prosedyren meget nyttig i analysen. Prosedyren baseres på sosialkonstruktivisme og fenomenologi.

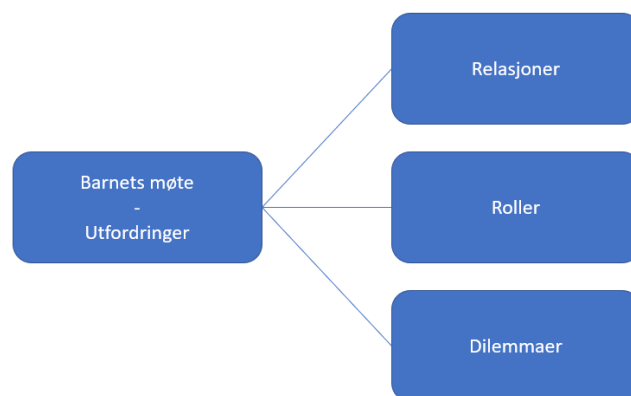
Etiske overveielser

De etiske hensynene jeg har tatt i prosjektet handler om personvern, informert samtykke og anonymitet. Mastergradsprosjektet ble tatt under vingen av Høgskolen i Innlandets forskningsprosjekt «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet». Med dette ble det mulig å bruke diktafon, gjennom å søke prosjektet inn for Norsk senter for forskningsdata (NSD). Det ble godkjent, og artikkelen er en liten del av et omfattende forskningsprosjekt med støtte fra Norsk Forskningsråd. Etikken i forskning fremmer viktigheten av å reflektere over egen forforståelse og tolkninger av utsagn og intensjoner. I tillegg er det ekstra viktig å reflektere rundt barns deltakelse i forskning. Forskeren må være ekstra oppmerksom på mulige sårbarheter, maktrelasjonen forsker-informant, barnets situasjon her og nå, samt ærlighet og å understreke at det er forskerens prosjekt, og ikke barnets plikt til å delta. NSD satte det som et

premiss for godkjenning av forskningsprosjektet at forskeren skulle ha erfaring og kunnskap om å snakke med barn. I arbeidet som familieveileder snakker jeg ofte og jevnlig med barn. Det er ikke lagt føringer på forskningsprosessen i mastergradsprosjektet.

Resultater og diskusjon

I analysen finner jeg tre hovedkategorier informantene beskriver en opplevelse av⁶. Funnene omhandler betydningen av *relasjoner*, *roller* og *dilemmaer* i familieråd i høykonflikt og voldssaker. Relasjoner mellom fagpersoner og familier fremheves i studien, samt flere ulike dilemmaer de opplever de står i med disse familierådene.

De profesjonelle er opptatt av å snakke med barn. De begrunner ikke viktigheten i føringer eller lovverk. Min tolkning er at lovverket er internalisert i fagpersonene, og at modellen fremhever det, samt at det internt i tjenesten er en praksis om at de *alltid* skal snakke med barn. Barna i studien bekrefter at de har blitt snakket med om egen situasjon. I neste del belyses de tre ulike kategoriene fra analysen.

Den relasjonelle betydningen for barns medvirkning

Undersøkelsen peker på mulige suksesskriterier for å få barns synspunkter og medvirkning frem. Det handler om å ivareta barnets synspunkter i lys av *relasjoner*, både i privat og profesjonelt nettverk. En av utfordringene saksbehandlere nevner i undersøkelsen er at de kan møte på familier med veldig få personer å spille på for barn og foreldre. Vurderingen rundt å bruke familieråd i disse sakene blir da vanskeligere. Koordinatoren forteller at det ofte må gås noen ekstra runder for hvem som egentlig kan være med for barnet. Sakene har tabubelagte temaer som i seg selv kan være et relasjonelt hinder for å bruke modellen. Derimot er trygge relasjoner nødvendig for å skape tillit og respekt, som igjen er med på å skape grunnlaget for

⁶ Figur: Temaer og kodegrupper fra analysen, vedlegg 2.

medvirkning. Det ene barnet i undersøkelsen beskriver dette som: «Jeg ble litt glad for å gjenforenes, eller hva jeg skal si [...] det ble jeg veldig glad for». Samme gutten sier på den annen side at han var litt nervøs fordi det ikke var så mange i familien som kunne hjelpe, dette viser skjørheten som barna erkjenner. Dersom han skulle fortelle et annet barn, på hans alder, hva familieråd er, hva ville han si? «Jeg ville sagt det er på en måte noe som kan hjelpe familien din, og de vil prøve å gjøre det bedre, da». Barnet beskriver at det er godt å kunne snakke i familierådet om det som er vanskelig hjemme, til tross for at han var nervøs. Det relasjonelle er et av de tydeligste funnene fra intervjuet med barnet. Følelsen av at familien samlet seg for ham ga et viktig signal og han følte seg betydningsfull. Funnene i denne undersøkelsen støttes av Kunnskapsstatusen til Havnen og Christiansen (2014). Den viser at selv i denne formen for familieråd er det relasjonelle viktig. Her (ibid) beskrives dette aspektet som det barn var aller mest opptatt av, og at «familierådet bringer familiemedlemmer sammen, gjenoppretter relasjoner, legger til rette for fornyet kommunikasjon og gir grunnlag for håp om hjelp og støtte fra nettverket» (Havnen & Christiansen, 2014, s. 109). Det erfares gryende, nye relasjoner, og det beskrives ødelagte bånd som re-etableres. Undersøkelsen viser at en forutsetning for barns medvirkning i høykonflikt og voldssaker, er at enkelte personer i nettverket kan struktureres inn til å være nye, gode og trygge relasjoner. Hovedfunnet i denne kategorien er at informantene erfarer det *relasjonelle* aspektet som en forutsetning og styrke ved familieråd.

Relasjoner er en forutsetning for barns medvirkning

En annen forutsetning kan være hjelp til trygge prosesser i forbindelse med å starte opp ulike relasjoner. Å trygt kunne gjenoppta kontakten for et barn, eller bli kjent med slektninger, eller re-etablere ødelagte bånd, er alle eksempler på å skape tryggere relasjoner. Slike relasjoner kan fremme barns medvirkning i familieråd. Det ene barnet forteller at de fikk etablert besøkshjem, og at det ble opprettet betydelig hjelp fra storfamilien. Barnet beskrev at det ønsket ytterligere kontakt med besteforeldrene, og enda tettere kontakt med tanter og onkler. Han forklarte at det var noen av de som var i familierådet som ikke kunne hjelpe til, men de som ville hjelpe, de sa fra. Koordinatoren viser til det spesielle med relasjoner i høykonflikt og voldssaker:

Og det har jo også vært folk som ikke har hilst på hverandre på tredivet år som har sittet rundt samme bord og vært med å utforme planen, kan du si. Ja, de har klart å sitte rundt samme bord.

Slike utsagn gir håp for at det å møtes med felles fokus, til tross for gammelt uvennskap eller vanskelige opplevelser, så kan relasjoner forbedres. Flere informanter bekrefter at bedre

relasjoner mellom familiemedlemmer, samt bedre relasjon og kjennskap til de profesjonelle, har «potensiale til å styrke relasjoner i og rundt familier og bidra til kontinuitet i barnets relasjoner til viktige andre» (Havnen & Christiansen, 2014, s. 113). Flere studier støtter funn om betydningen av å bedre relasjonen mellom familie/nettverk og de profesjonelle instansene (Falck & Norge, 2006; Havnen & Christiansen, 2014; Kaalvik, 2006; Omre & Schjelderup, 2009; Tor Slettebø et al., 2016). Relasjoner til profesjonelle er naturlig der barn eller ungdom er i kontakt med barnevernet. Et av barna beskriver hvordan han fikk informasjon om familierådet:

Det var blant annet, eh, mamma, fortalte meg det, det var noen fra barnevernet som fortalte litt sånn forskjellige ting, hvordan dette skulle gjøres og hva vi gjør der.

En miljøterapeut på institusjon beskriver viktigheten av en tillitsfull relasjon i arbeidet med ungdommer, før familieråd i høykonflikt og voldssaker:

Vi får jo veldig ofte veldig god kontakt med disse ungdommene. Vi er jo med dem hele tida, og da har du jo en god plattform til å prate om i forkant da og kanskje mindre skremmende og prate også [...].

De profesjonelle beskriver at de opplever å få bedre kjennskap til familien og nettverket enn uten familieråd. Det bidrar til å sette ting i sammenheng og gir dypere innsikt i familiesystemene. De profesjonelle opplever at det er i relasjon til familien at medvirkning kan skje. Saksbehandlerne opplever på den annen side at en del av familiene har sårbart nettverk. Flere informanter bekymrer seg for at det er for få å spille på og frykter at dette kan forverre opplevelsen av situasjonen familien er i. En saksbehandler forteller om familieråd der omsorgsovertakelse var alternativet om familien ikke løste oppgaven:

For meg var det veeldig nyttig i mitt familieråd, i hvert fall, å se dem i samme rom, og det er klart at i høykonfliktsaker generelt så tenker jeg at det er mange meninger, så faktisk å putte alle inn i samme rom og se hvordan dem faktisk kommuniserer blir da veldig nyttig. [...] så var det fint å se at det på en måte gikk an å få til noe allikevel, da! Selv om dem var helt på hver sin kant så klarte dem allikevel å få til en eller annen avtale som, som fungerte okay.

Familieråd kan bidra til å skape god oversikt over tilgjengelige ressurser eller mulige relasjoner familiene har. Det krever likevel god tid og en grundig gjennomgang i forkant.

Betydningen av roller

Rollene de ulike personene har bør følges, sier informantene i undersøkelsen. God rolleavklaring skaper forutsigbarhet og fokuset blir på arbeidsoppgavene. Noen funn i undersøkelsen handler om å ivareta barns medvirkning og beskyttelse i lys av *roller* i familie

og nettverk. Informantene opplever at barn og familier trygges i en ukjent situasjon der de kan være bekymret eller usikre på hva som skal skje:

Det er jo dette her med å trygge de altså, at for det er mange som gruer seg til, eh familieråd. Det er det voksne som gjør også, men, eh for barna sin del er det å ha gode samtaler med dem på forhånd og ha tid til de samtalene.

Dette støttes i Kunnskapsoversikten (Havnen & Christiansen, 2014; Heino, 2009), samt i evalueringsrapporten til Sentio research (2019). Informantene beskriver at de *riktige* personene kan være avgjørende for resultatet. Det motsatte kan skape mye ekstraarbeid og det kan forvirre og sinke prosessen til familieråd. Eksempler på gode roller kan være en direkte ordstyrer, en modig støtteperson, en omgjengelig, leken og trygg koordinator, samt en faglig sterk, erfaren og klok saksbehandler. Slike egenskaper kan skape gode rammer for medvirkning. Informantene beskriver at dette fremmer sjansen for at familiene skal kunne ha godt utbytte av denne type familieråd. En saksbehandler beskriver hennes erfaring med det som kjennetegner en god koordinator:

Jeg tenker jo mye handler om å være trygg på seg sjøl, og trygg i den rollen man har, og det man skal gjøre, å ha fokus på rett plass, være litt uredd, ja!

Kvaliteter ved rollene i familieråd er et premiss og det støtter modellen i sin helhet, og legger grunnlaget for målsetningene. Rollene blir en forutsetning for barns medvirkning. En saksbehandler beskriver viktigheten rollen koordinatører har:

Det er mange koordinatører som har jobba lenge, dem har hatt mange råd, eh også som på en måte utviser en sånn trygghet, og som strekker seg litt lenger for at det skal bli bra for barna og ungdommen, som reiser langt avgårde, på en måte, for å få det til og, og det er klart at det har jo vært kjempeviktig.

I motsatt tilfelle beskrives et familieråd der en koordinator til vanlig jobbet i familievernnet. Da ble det vanskelig for vedkommende å skille familievernrollen fra rollen som familierådskoordinator. Det skapte vanskeligheter, usikkerhet og rolleforvirring i samarbeidet med barnevernet og familien. Omre & Schjelderup (2009) beskriver også at makten de profesjonelle har kan overskygge det relasjonelle og vanskeliggjøre det å se mulighetene som tilbys gjennom familieråd. Da er koordinatorens rolle særskilt viktig. Koordinatører må kommunisere kunnskap og åpne opp for motivasjon til familien for nye muligheter gjennom familieråd (Heino, 2009). Informantene bekrefter også funnene rundt viktigheten av rolleavklaring som evalueringsrapporten til Sentio Research (2019) beskriver.

Et hovedfunn er at informantene påpeker at rollene skal følges for å ivareta barnas medvirkning. Dette er spesielt viktig i familieråd i disse sakene. De opplever at det er

avgjørende å bruke *mer* tid i valget av riktig støtteperson for barna. Det er en forutsetning for medvirkning at rett støtteperson sikres. Informantene beskriver usikkerhet om enkelte barn tør å fortelle hvordan de ønsker å ha det når de sitter i familierådet. Derfor blir støttepersonen avgjørende. At fagpersoner har matnyttige faginnlegg er et annet betydningsfullt funn som fremheves. Hvem som har hvilke roller, er avgjørende for hvordan familieråd i høykonflikt og voldssaker erfares. I neste del belyses de profesjonelles *dilemmaer* i et litt større omfang.

Dilemmaer i familieråd i høykonflikt og voldssaker

I denne delen vil diskusjonen gå nærmere inn på dilemmaer, og som vi skal se er det ulike dilemmaer på systemnivå. Informantene beskriver opplevelser av dilemmaer med selve bruken av familierådsmodellen, og ulik bruk i de ulike barneverntjenestene. Et hovedfunn er at det etterspørres mer diskusjon i tjenestene rundt *hvordan* de mener at barns medvirkning og beskyttelse skal fremmes generelt hos dem.

Utfordringer på systemnivå

På systemnivå beskriver de profesjonelle at det er ønskelig at familieråd bør forankres tydeligere på ledelsesnivå. Det savnes generell enighet om bruken av beslutningsmodellen. Flere profesjonelle beskriver at det kan oppleves negativt at det er uavklart internt hvordan de bør håndtere barns rettigheter i modellen. Mangel på forankring i ledelsen i barneverntjenestene skaper usikkerhet. En opplever at det er mye motstand i saksbehandlergruppa vedrørende skjerming av barn for konflikt:

Nei, det er jo det der med at man ønsker jo å skjerme, selvfølgelig, men her har vi hatt mye diskusjoner om det med, med å bruke familieråd i dem sakene, det er nok grunnen til at vi har hatt så få som vi har hatt i det prosjektet fordi at det har vært mye motstand i saksbehandlergruppa.

Funnene belyser utfordringen om bruk av familierådsmodellen som tiltak i høykonflikt og voldssaker. Undergraver dilemmaene den *ene* modellen som motiverer for økt medvirkning? Disse utfordringene på systemnivå og ulikheter i bruken, blir viktig å diskutere videre. En saksbehandler forklarer opplevelsen om at nettopp usikkerheten rundt beskyttelse av barn, gjør at modellen brukes sjeldnere:

Vi tenker at barn skal skjermes fra den konflikten som er mellom foreldre [...] så skal barnet få være der når foreldrene skal få krangle seg imellom om hvordan ting skal være, [...] her har vi på en måte ikke klart å trygge oss nok på at det er bra for barn å være til stede i et sånt råd, tror jeg. Det er på en måte den motstanden jeg syns jeg har hørt mest, [...] som i hvert fall vi har strevd med her, som har gjort at ikke vi har brukt mer enn vi har gjort, og det tenker jeg også handler om [...] kunnskap om familieråd, om hvordan det skal gjennomføres, erfaring med at det kan fungere, og så lenge man ikke har en opplevelse at det kan være bra, så tror jeg man vegrer seg, for det er jo litt

i strid med det man tenker i utgangspunktet, i forhold til å skjerme barn, eh så det er liksom den utfordringen vi må jobbe med.

Denne opplevelsen støttes av flere i undersøkelsen. Dilemmaer som fremheves er barns ulike mulighet til medvirkning, samt mangel på føringer som ivaretar dette systematisk. Det beskrives som utfordrende å trygge uerfarne ansatte om bruken av modellen i høykonflikt og voldssaker også beskytter barn. Informantene opplever at det ikke er ferdig diskutert i tjenestene. Noen ønsker kanskje ikke å bruke modellen av faglige standpunkt. Kunnskap om barns medvirkning i høykonflikt og vold kan være mangelfull, og da kan tidligere negative erfaringer utfordre nyere kunnskapsrammer og teori.

På den ene siden er det naturlig at det skaper usikkerhet om personalgruppen ikke er enige om bruken av, eller har prinsipielle spørsmål til modellen i sin helhet. Opplevelser om at de kan bli usikre i møte med andre fagpersoners skepsis:

Igjen så tenker jeg at det handler om at det må komme ovenifra, at sånn skal vi gjøre det her, eller hvordan skal vi som saksbehandlergruppe bli trygge på at det er et bra tiltak for eksempel, og hvilke saker funker det og hvilke saker funker det ikke, så vi har en jobb å gjøre der.

Dette støttes av Sentio-rapporten (2019), i Kunnskapsstatusen til Havnen og Christiansen (2014) og i artikkelen *Saksbehandleres dilemmaer* (Jenssen et al., 2014). På den annen side kan det påstås at lik kunnskap om modellen er et premiss. En informant forteller:

Den personen barnevernet hadde plassert er jo en av de barneverntjenestene som er i samme pilotprosjekt som meg [...] Vi jobbet jo i samme retning [...] men takket vær kompetansen var bra på begge sider så gikk jo hele den planleggingen og gjennomføringa og alt mye, mye bedre [...]

Miljøterapeuten beskriver motsetningene om at hun møtes med lite kunnskap fra saksbehandlere når det gjelder å foreslå familieråd i inntaksmøtene. Hun beskriver at de skal, i tråd med føringene, i hennes tjeneste vurdere det i *alle* saker. Hun stusser over ulikhet i kunnskapsnivået, og ulik innstilling til modellen. Mer opplæring kan gi større trygghet til tross for kompleksiteten. Strandbus (2010) sjekklister kan tydeliggjøres og tematiseres internt i tjenestene. Den handler om kunnskap rundt tilrettelegging for medvirkning, og vil kunne være til hjelp. Det kan være nyttig med enda tydeligere retningslinjer og føringer for barns medvirkning. Informantene ønsker forankring i ledelsen og bestemmelser om at *sånn gjør vi det her*. I neste del vil diskusjonen belyse dilemmaer som utfordrer barns rett til både medvirkning og beskyttelse.

Dilemmaer vedrørende vekting av medvirkning og beskyttelse

Det kan være nyttig å se på hva informantene opplever av *dilemmaer* vedrørende ivaretagelsen av barns medvirkning og beskyttelse. Å samle opp viktige forutsetninger og suksesskriterier for det å snakke med barn, kan dempe usikkerheten. Informantene beskriver at det ikke er enkelt å vite hvordan barn, med voksnes hjelp, skal tåle sinte og krenkende foreldre i familieråd. De beskriver usikkerhet når de skal skjerme barna eller fremme behovet for medvirkning. Barna jeg intervjuet hadde en far med besøksforbud, og det ble ikke brukt *shuttleråd*, men familiemedlemmer fra fars side var invitert. Barnet opplevde at det var godt å være der: «men jeg likte best at vi fikk snakket om, eh, det som har skjedd, da! Trøblene og at folk kan hjelpe til, og det setter jeg veldig stor pris på liksom». Dette barnets beskrivelse var en positiv opplevelse av at familien ble samlet, og at de voksne gjorde at han hadde en fin dag til tross for tematikken.

Det er som nevnt motsetninger i å både skulle beskytte barnet og samtidig fremme medvirkning. Strandbu og Thørnblad (2010) påpeker at barnekonvensjonen på den ene siden skriver at barn er en sårbar gruppe som trenger beskyttelse, og samtidig skrives det at barn er spesielt viktige kilder til betraktninger om egne liv. «Forskere søker nå kunnskap fra barns ståsteder, er på jakt etter barns perspektiver og interesserer seg for barns synsvinkler» (Eide & Winger, 2003 i (Strandbu & Thørnblad, 2010, s. 29)). Rettighetene til medvirkning og rett til beskyttelse for barn er mye diskutert. Diskusjonen i den nyere barnesosiologien er at barns meningsskaping på mange måter er påvirket av dialogen barnet har med voksenpersonene i livet sitt (Strandbu, 2010; Strandbu & Thørnblad, 2010; Ulvik, 2009) Hvordan har familiesystemet påvirket utviklingen av meningsdannelsen deres rundt egen livssituasjon, og hvordan har foreldrene benyttet seg av de andre viktige voksne rundt barna? De profesjonelle ønsker å få frem barnets synspunkter i familierådet. Samtidig er ikke tjenestene enige med seg selv om dette er en god beslutningsmodell som de stoler på kan hjelpe barn, eller ikke. Det er skjønnsmessig utfordrende med vold og høykonflikt. Det finns ulike nyanser og nivåer av utfordringer og maktrelasjoner. Tematikken er kompleks.

Den ene gutten opplevde at han følte seg «litt glad og litt usikker» den dagen han skulle ha familieråd. Han var glad fordi han ville bli ferdig slik at det kunne bli bedre for alle sammen. Han beskrev samtidig det såre med det familieråd: «noe jeg synes var litt vanskelig var at, eh, det var eh, litt sånn eh, det vakke så mange som kunne hjelpe oss [...]» Strandbu (2010) viser til at også saksbehandlere i et studie av Vis (2004) bekrefter kompleksiteten med at de «var redd for å påføre barn belastninger som en følge av deltakelse, og at de var usikre

med tanke på egen håndtering av barnets vansker» (s. 76). Informantene forklarer at barns beskyttelse *alltid* er fokus i barnevernet, og at de ønsker å snakke med barn. At barn og unge får mulighet til å uttale seg, rett til informasjon og deltakelse ved beslutninger i egne liv, er en side av barnevernsarbeid som gir legitimitet (Strandbu, 2010). I barneverntjenestene skal ikke vedtak eller beslutninger stå og falle på én persons vurderinger. Det er faglige drøftinger internt som er med i vurderingsgrunnlaget. I bruken av familieråd i høykonflikt og voldssaker vil man i tillegg vurdere sikkerheten i samarbeid med politiet.

En saksbehandler ble spurt om denne typen familieråd *ikke* bidro til å ivareta barn: «Mm, eh, nei vettu hva, vi hadde vel, eh, god effekt av begge dem vi gjennomførte». På den annen side for å nyansere dilemmaene, beskriver hun forskjellen på vanlig familieråd og i høykonflikt og voldssaker:

Men det er klart at hvis en del av en avtale er å skjerme fra vold, [...] og det har dukka opp nye voldsepisoder, eh og man ikke melder ifra som medlem av familierådet, så tenker jeg det kan få store konsekvenser for barna, for da blir jo tryggheten helt borte, og hvem skal si ifra da? [...] den viktigste forskjellen for meg. Atte, det å på en måte stole på at det er trygt nok å overlate ansvaret til familien.

Det er dilemmaer når det er høyt konfliktnivå og/eller vold i familier. Man må sjekke sikkerheten så godt som mulig. Det er viktig at informasjon om situasjonen barna lever i formidles til familien. Samtidig kan denne formen for familieråd belyse og anerkjenne konflikten, og/eller volden barna lever i. Dette er rett i nerven av dilemmaene de profesjonelle står i når det avgjøres om familieråd i høykonflikt og voldssaker er den riktige beslutningsmodellen eller ikke.

Dilemmaet de fleste beskriver som utfordrende, som tidligere nevnt, er vektingen av barns rett til både medvirkning og beskyttelse. Dette er det forsket mye på, og denne undersøkelsen støtter forskning på andre varianter av familieråd. I hovedsak beskriver tidligere forskning at det *ikke* er skadelig for barn å delta i familieråd. Det er likevel slik at å skulle fortelle om egne opplevelser kan uansett være vanskelig for barn. Frykt for å svikte egne foreldre, familie, skape vonde følelser i andre, frykt for å være alene, frykt for vold og avvisning er ulike dilemmaer i det å skulle fortelle. Et valg om å skulle fortelle baserer seg på trygghet. Skjønnsmessige avgjørelser og lite sikker kunnskap er rådende i en del barnevernssaker (Sandberg, 2010). Det kan være bekymring rundt verbale eller nonverbale signaler om reprimander, vold eller krenkelser. Alt dette må vurderes og vektas i lys av barnets sikkerhet, samtidig som man forsøker å fremme medvirkning.

Konklusjon

I artikkelen har jeg forsøkt å belyse hvordan barn og profesjonelle opplever familieråd i høykonflikt og voldssaker. Informantenes opplevelser av problemstillingen ble kategorisert i *relasjoner, roller og dilemmaer*. Det er belyst noen forutsetninger for at familieråd i høykonflikt og voldssaker skal gi et godt resultat. Betydningen av relasjonsbygging, samt modellens krav til at de ulike rollene følges, samsvarer med annen forskning og skiller seg *ikke* fra andre varianter av familieråd. Barna opplever at det var fint å være i familieråd, og det viktigste for dem var det relasjonelle ved at familien stilte opp. Min tolkning er at der barn opplever høykonflikt og vold vil det være ekstra viktig med tid til å bygge tillit og trygge relasjoner. Ulike forutsetninger bekreftes i undersøkelsen og gir håp for mer systematisert bruk av familieråd som beslutningsmodell.

Dilemmaene informantene beskriver handler om to nivåer: Det ene er på systemnivå angående ulikhet i bruken av familieråd, og tydeligere føringer på når det skal brukes i høykonflikt og voldssaker. Det andre handler om ulik forståelse og vekting av barns rettigheter for beskyttelse og medvirkning i de ulike familiene. Informantene opplever at suksesskriterier innebærer god forberedelse, god rolleavklaring, konkrete faginnlegg, samt god tid til å drøfte med koordinator, familie og barn. Konkretisering av hva hensikten er og hvorfor man vurderer beslutningsmodellen, er en forutsetning.

Hovedargumentet for utfordringer med implementering av familieråd innen høykonflikt og voldssaker, kan handle om mangel på kunnskap om barns medvirkning i tjenestene. På et overordnet nivå kan kunnskap om teori og forskning på barns medvirkning og beskyttelse, samt føringer som ivaretar dette, være av betydning. Innad i tjenestene beskriver informantene en opplevelse av ulikhet i vektingen av barns rettigheter til beskyttelse og medvirkning. De beskriver at familieråd i høykonflikt og voldssaker ikke er ferdig diskutert i tjenestene. Motstridende faglige standpunkt internt skaper motstand mot bruk av modellen. Satt helt på spissen kan det se ut som om det tidvis er tilfeldigheter, og opp til den enkelte tjenestes (eller saksbehandlers) kunnskap og tro på beslutningsmodellen, som avgjør bruken. For at en beslutningsmodell skal oppleves som trygg er det viktig med forankring og kunnskap i ledelsen. Økt kunnskap, samt god tid og ressurser til opplæring, vil kunne bidra til en likere bruk av modellen til tross for kompleksiteten.

Astrid Strandbu har vært en primus motor for at de profesjonelle må få barn til å delta og medvirke i egne liv. Balansert opp mot barns rett til beskyttelse ser man at det fortsatt er

for sjeldent at barn reelt får medvirke i egne liv. Dilemmaene om det er trygt nok og godt for barn å delta, er vanskelig å vekte (Jenssen et al., 2014). De voksne skal tilrettelegge for deltagelse og de skal *aktivt* søke barns/ungdoms meninger, og det er ingen grunn til å ikke inkludere barn (Strandbu, 2010). Dilemmaer i forbindelse med å aktivt søke barnets synspunkter skal ikke gjøre at man unnlater å diskutere, og vurdere fordeler og ulemper. Informantene forteller at de tror på modellen og at barn *skal* medvirke. Anerkjennelse av barns hverdag og opplevelser er nødvendig. I møte med skepsis hos kolleger derimot, blir de profesjonelle likevel usikre.

Det finns ingen enkle løsninger på dilemmaene, men de *må* diskuteres mer. De profesjonelle og barna som deltok i denne undersøkelsen opplevde familieråd som et godt tiltak. I samarbeid med familiene opplevde de at familierådet ga resultater de ikke ville klart å få til uten. Barna beskrev at det var fint å bli anerkjent av familien og å snakke om det vanskelige. Bufetat kan være tjent med å få undersøkt i større grad *hvorfor* det kan oppleves vanskelig å trygge de profesjonelle, samt utforske utfordringene på systemnivå. Målet bør være å øke kunnskapen om, og dempe skepsisen til barns medvirkning. Forskning videre på disse temaene vil være nyttig. Det bør være et mål å få en likere forståelse for og bruk av beslutningsmodellen familieråd i høykonflikt og voldssaker.

Litteratur

- Barne- & likestillingsdepartementet. (2019). *Høringsnotat – Forslag til ny barnevernslov*. www.regjeringen.no: www.regjeringen.no. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-barnevernslov/id2639982/?expand=horingsnotater>
- Bronfenbrenner, U. (1981). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design* (ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=3300702>. utg.). Cambridge, Massachusetts, and London, England: Harvard University Press.
- Bufdir. (2019). *Bruk av familieråd i vold- og høykonfliktsaker*. Sentio Research: Barne-, ungdom- og familiedirektoratet.
- Corsaro, W. (2015). *The sociology of childhood* (4. utg.). Los Angeles: Sage.
- Falck, S. & Norge, N. s. f. u. o. e. a. f. i. (2006). *Hva er det med familieråd? : samlrapport fra prosjektet: "Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge"*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- familiedepartementet, B.-o. (1992). Lov om barneverntjenester (barnevernloven) Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Fauske, H. (2009). Kan barnevernet bygge sosial kapital? Sosial kapital som ressurs i barnevernets arbeid. I R. R. o. B. Starrin(red) (Red.), *Sosial kapital i et velferdsperspektiv. Om å forstå og styrke utsatte grupers sosiale forankring*. (bd. 1, s. 84-97). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- FN. (1989). FNs barnekonvensjon. I(2003 utg.). www.regjeringen.no. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>
- Havnen, K. J. S. & Christiansen, Ø. (2014). *Kunnskapsstatus om familieråd, erfaringer og effekter*. Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (RKBV Vest), Uni Research Helse.

- Heino, T. (2009). *Family Group Conference from a Child Perspective. Nordic research report*. Jyväskylä: Gummerus Printing.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jenssen, T., Strandbu, A., Thørnblad, R. & Holtan, A. (2014). Saksbehandlers dilemmaer - utfordringer vedrørende barns deltakelse i familieråd om fosterhjem. *Fontene Forskning*, 69-81.
- Kaalvik, M. (2006). *Familierådsmodellen : en studie av teorigrunnlag, visjoner og praktisk utforming*. I. Trondheim: M. Kaalvik.
- Lundby, L. & Gotovac, M. K.-. (2016). *Familieråd -håndbok, Bufetat Region Øst* [website]Bufetat region øst.
- Malterud, K. (2012). Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40, 795-805. <https://doi.org/101177/1403494812465030>
- Omre, C. & Schelderup, L. (2009). *Barn i barnevernet. En studie om barns deltakelse og styrkeprosesser i familieråd*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Regjeringen. (2012-2013). *Prop. 106 L (2012-2013)*. Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement.
- Sandberg, K. (2010). Barns rett til medbestemmelse - et juridisk perspektiv. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barns beste?* (s. 47-69). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A. (2010). Barnets deltakelse og barnets beste i barnevernet. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barns beste?* (s. 71-88). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A. & Thørnblad, R. (2010). "Sårbare" barn som deltakere i kvalitativ forskning. *Forskningsetikk og etisk forskning. Barn*, 1, 27-41.
- Tor Slettebø, Astrid Flacké, Halvor de Flon, Inger Lise Negård & Oterholm, I. (2016). *Familieråd i familievernet*
- Evaluering av et pilotprosjekt 2013-2015*. Oslo: VID vitenskapelige høyskole.
- Ulvik, O. S. (2009). Barnsrett til deltakelse - teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelpers samarbeid med barn. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 46(12).

Vedlegg:

1. Tittelside
2. Figur
3. Bilde, Bronfenbrenners modell
4. Forfatterveiledning

Vedlegg 1: Tittelside til artikkel

Artikkel

Hvordan opplever profesjonelle og barn familieråd i høykonflikt og voldssaker?

Av Ingeborg Johanne Barth

Mastergradsstudent i Sosialfaglig arbeid med barn og unge, SBU3008_1

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Høgskolen i Innlandet, avdeling Lillehammer

Ingeborg.barth@as.kommune.no

Ingeborg Johanne Barth, spesialutdannet barnevernspedagog med mange års erfaring fra barnevernfeltet. Erfaringen er fra både barnevernsinstitusjon, akutt, og i ulike barneverntjenester som familieveileder. Hun har spesialisert seg innen miljøterapi med barn og unge, samt tilknytningsbasert veiledning som Marte Meo, V.I.T og Circle of Security Parenting.

Takksigelser:

I fire år har jeg studert til mastergrad ved siden av full jobb som familieveileder og to små barn. Jeg vil takke min tidligere arbeidsplass i Ski barneverntjeneste som lot meg få fri med lønn for studiet. Videre vil jeg takke Høgskolen i Innlandet, avd Lillehammer, ved Halvor Nordby som tok tak i meg da jeg ønsket å skrive artikkel om familieråd. Jeg ble ønsket velkommen inn i Høgskolens forskningsprosjekt «Beslutninger og begrunnelser i barnevernet», med støtte fra Norsk Forskningsråd. Det ga meg selvtillit og oppmuntring for å tro på at artikkelskriving var gjennomførbart. Jeg fikk økonomisk støtte til reisevirksomhet ifm mastergradsprosjektet fra forskningsprosjektet.

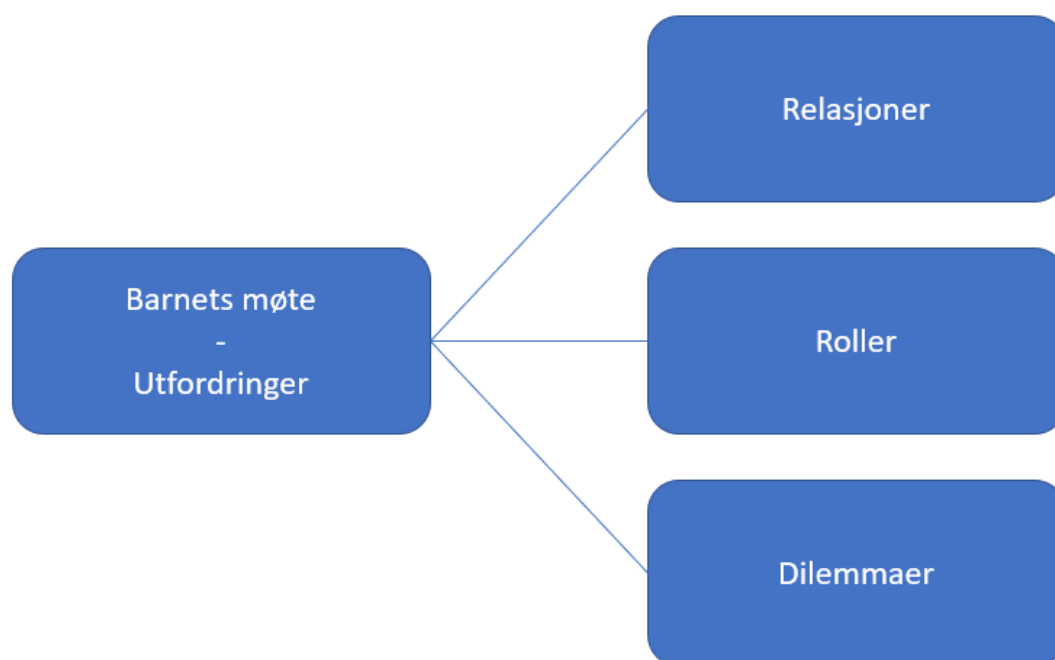
Jeg vil takke den fantastiske veilederen min Lene N. Solli som har vært omsorgsfull, oppmuntrende og utforskende i mitt kaos. Til sist vil takke familie og venner for all støtte og heiarop. Spesielt fra foreldre, søsken, svigerfamilie, barna mine, Erik og Sara, og ikke minst Thomas, min beste venn og ektemann. Takk!

Ingeborg, mai 2020.

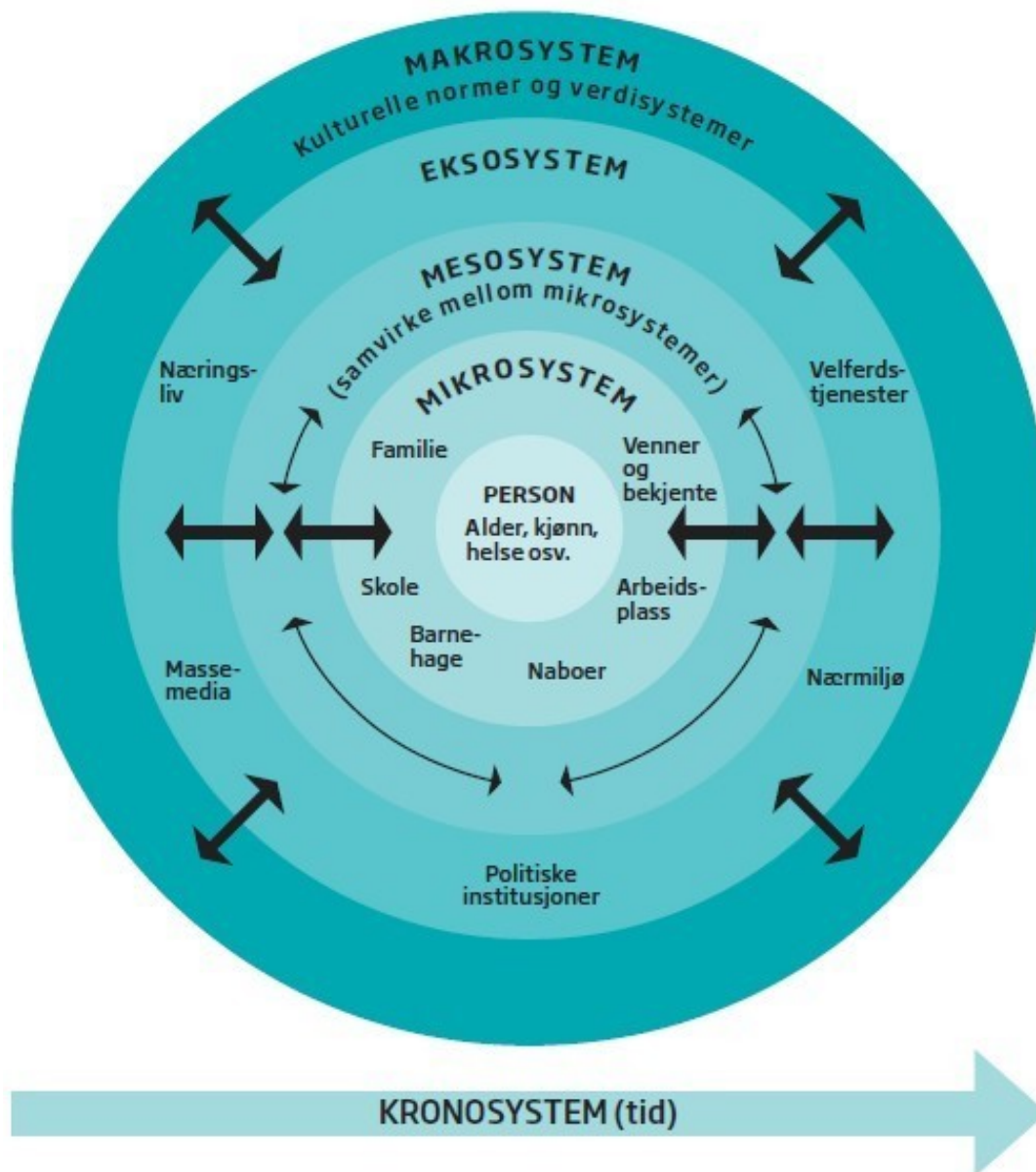
Vedlegg 2: Figur artikkel

Figur:

Temaer og kodegrupper fra analysen.

Vedlegg 3: Bronfenbrenners økologiske modell i artikkel

https://www.psykologforeningen.no/Media/Files/foto_filer/foto-2013/bronfenbrenner

10.1.2020

FORFATTERVEILEDNING.

OM TIDSSKRIFTET

Fokus på familien er et fagtidsskrift for familiebehandling. Tidsskriftet er et forum for formidling av teori, forskning, debatt og praktisk-kliniske erfaringer innen familierapifeltet. Fokus på familien tar opp et bredt spektrum av temaer innen familierapibehandling og publiserer også artikler fra nærliggende områder som f.eks. familiesosiologi, familiepedagogikk og familiepolitikk. Tidsskriftet søker å være representativt for de ulike familierapeutiske miljøer i Norden og bidra til at fagmiljøene holder seg internasjonalt orientert. Tidsskriftet tar imot manuskripter på dansk, svensk, norsk og engelsk.

LEVERING AV MANUSKRIFT

Før du sender inn ditt manuskript til redaksjonen ber vi om at du leser forfatterveiledningen nøye, og sjekker at:

- Forfatteropplysningene er fullstendige
- Antall tegn med mellomrom ikke overskrider maksimumsgrensen
- Noter og referanser er i henhold til veiledningens standard
- Et kort abstrakt og nøkkelord på engelsk og norsk/svensk/dansk er inkludert

Manuskript sendes i Word-format til redaksjonssekretær på e-post adresse: fokus.familien@gmail.com.

KRAV TIL MANUSKRIFTET

Artikler bør ikke overskride 48.000 tegn inkludert mellomrom. Litteraturliste og noter regnes som en del av artikkelen. Debattinnlegg bør ikke overskride 25.000 tegn inkludert mellomrom og bokanmeldelser bør ikke overskride 12.000 tegn inkludert mellomrom. Tidsskriftet benytter tre grader av overskrifter. Artikkelens tittel/undertittel, avsnittstittel og undertittel. Marker tittelgraden i parentes.

Bidrag som sendes inn til *Fokus på familien*, må ikke være under vurdering noe annet sted.

Manuskriptet skal inneholde følgende:

- Tittel
- Norsk sammendrag (maks 200 ord)

- Engelsk tittel
- Engelsk sammendrag
- 3–5 nøkkelord på norsk og engelsk
- Selve manusteksten
- Nummererte noter, organisert som fotnoter
- Litteraturreferanser, alfabetisk ordnet

I egne dokumenter:

- Nummererte figurer og tabeller
- Tittelside med tittel på artikkel, forfatters navn, institusjonstilknytning og e-postadresse, kort forfatterbeskrivelse (3–4 linjer) samt tekst til note med takksigelser, opplysninger om finansiering mm. dersom det er aktuelt.

REFERANSESYSTEM

Tidsskriftet bruker referansestilen APA. Følgende nettstededer kan konsulteres for en innføring i hvordan referanser føres:

- <http://sokogskriv.no/kildebruk-og-referanser/referansestiler/apa-6th/>
- <http://kildekompasset.no/referansestiler/apa-6th.aspx>.

REFERANSER I TEKST

APA bruker forfatter og årstall i referanser. Når man refererer eller oppsummerer en kilde settes forfatterens etternavn og årstall i parentes i teksten på denne måten: (Andersen, 2011; Andreassen, 2004; Askheim, 2009). Hvis referansen har to forfattere benyttes &-tegnet: (Deegan & Anderson, 2006) Ved flere enn to forfattere oppgis kun første forfatter og "et al.", (Goolishian et al., 1989).

LITTERATURLISTE

Litteraturlisten skrives til slutt etter hovedteksten og notene. Bruk overskriften Litteratur. Listen skal settes opp alfabetisk og skal inneholde alle forfattere det er referert til i tekst og tabeller. Navnet/tittel på tidsskrift eller bok kursiveres.

DOI-REFERANSE

Referansene skal alltid inkludere DOI (digital object identifier) for kilder som har dette. DOI skal være en klikkbar URL og plasseres til sist i referansen.

Hvis du er usikker på hva DOI-koden til en referanse er, eller om en DOI-kode finnes, kan du gjøre et raskt søk etter tittel, forfatternavn osv. på <http://search.crossref.org/>.

SITAT I TEKSTEN

Sitater over tre linjer skilles ut i eget avsnitt. Kortere sitater integreres i løpende tekst med anførselstegn. Alle sitater må ha en referanse som plasseres i parentes etter sitatet, men før punktum eller komma. Dersom forfatter oversetter sitater, marker dette slik: (Lindgren, 1981, 33; egen oversettelse).

Sitater skal ikke kursiveres. Boktitler og begreper brukt i løpende tekst kan enten kursiveres eller markeres med hermetegn.

TABELLER, FIGURER OG ILLUSTRASJONER

Disse nummereres fortløpende. Marker hvor i manuskriptet hvert element skal plasseres, slik [tabell 1 omtrent her]. Antall tabeller, figurer og illustrasjoner bør begrenses, og tabeller og figurer bør være selvforklarende og ha korte overskrifter.

Alle tabeller, figurer og illustrasjoner som benyttes i manuskriptet må være tillatt å publisere open access. Dersom det ikke er forfatteren selv som har laget figuren, skal navnet på tegner eller fotograf oppgis i figurteksten. Forfatteren innhenter selv tillatelse til bruk av tidligere trykte illustrasjoner.

NOTER

Noter skal være i form av fotnoter (ikke sluttnoter).

VURDERINGSPROSESSEN

Mottatte manuskripter vurderes av redaksjonen, eventuelt i samråd med faglig rådgivende utvalg. Tidsskriftet har dobbelt-blind fagfelleevaluering. Manuskripter som sendes inn til vurdering skal være anonymisert. Det betyr at forside og forfatteromtale må være i et separat dokument og at alle eksplisitte selvreferanser må anonymiseres. Forfatter får tilbakemelding på e-post fra redaktøren etter at manuskriptet har vært til fagfelleevaluering. Forfatter vil i den forbindelse informeres om artikkelen godkjennes som den er, godkjennes med mindre revisjoner, godkjennes med større revisjoner eller refuseres. Hvis redaktøren ber om revisjoner vil forfatter få en frist for

dette. Forfatter får tilsendt ett eksemplar av 1. korrektur. Rettelser må sendes til redaksjonssekretær innen tre dager etter mottatt korrektur. Det skal ikke foretas rettelsler mot manus. Forfatter blir eventuelt belastet for slike endringer.

PUBLISERINGSETIKK

Redaksjonen er opptatt av at det som publiseres i tidsskriftene, er av høy faglig kvalitet og følger internasjonale etiske standarder for vitenskapelig publisering. Tidsskriftet følger retningslinjene til [Committee of Publication Ethics \(COPE\)](#).

ISSN Online: 0807-7487 ISSN Print: 0332-5415 DOI: [10.18261/issn.0807-7487](https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487)

Utgiver: Universitetsforlaget